

4

WCZORAJ
I DZIŚ

Tomasz Maćkowski
Bogumiła Olszewska
Wiesława Surdyk-Fertsch

Zeszyt ćwiczeń

DO HISTORII
DLA KLASY CZWARTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Twoje mocne strony

WCZORAJ I DZIŚ

Zeszyt ćwiczeń jest skorelowany z podręcznikiem do historii dla klasy czwartej szkoły podstawowej *Wczoraj i dziś* dopuszczonym do użytku szkolnego i wpisanym do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania historii w klasie czwartej.

Numer ewidencyjny podręcznika w wykazie MEN: 877/1/2020/z1

Nabyta przez Ciebie publikacja jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy o przestrzeganie praw, jakie im przysługują. Zawartość publikacji możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie umieszczaj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, to nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. Możesz skopiować część publikacji jedynie na własny użytek.

Szanujemy cudzą własność i prawo. Więcej na www.legalnakultura.pl

© Copyright by Nowa Era Sp. z o.o. 2023

ISBN 978-83-267-4688-8

Redakcja merytoryczna: Paweł Niewiadomy, Tomasz Bach.

Współpraca redakcyjna: Artur Fonzychowski. **Konsultacja:** Lidia Leszczyńska.

Redakcja językowa: Aleksandra Bednarska, Marcin Januszewski. **Nadzór artystyczny:** Kaia Pichler.

Opieka graficzna: Ewa Kaletyn. **Projekt okładki:** Maciej Galiński.

Projekt layoutu: Ewa Kaletyn, Paulina Tomaszewska, Marek Błoszko.

Opracowanie graficzne: Maciej Galiński, Ewa Kaletyn, Klaudia Jarocka, Agata Knajdek, Marek Błoszko.

Ilustracje: Ewelina Baran, Elżbieta Buczkowska, Marta Długokęcka, Joanna Ptak,

Wioleta Herczyńska, Daniel Rudnicki. **Fotoedycja:** Paulina Łukaszewicz.

Mapy: Zespół kartograficzny NE. **Realizacja projektu graficznego:** Mateusz Wysiecki.

Źródła ilustracji:

Archiwum Nowej Ery: s. 4 (Mieszko), 32 (Chrobry), 42, 48 (wszystkie), 48, 50 (wszystkie), 56, 69, 71 (Kossak „Orlęta lwowskie”), 75, 82 (godło), Marcin Somerlink s. 31; **BE&W:** Alamy s. 15 (Idęsydra), 43, 54, 71 (Zawezka – pomnik), 74, 103 (oscytki, pierniki, Wrocław), BEW Stock/Jan Włodarczyk s. 103, IAM Ltd/World History Archive s. 32 (Ottor), Henryk Tomasz Kaiser s. 103 (Muzeum Kolei), Imagno s. 91 (Pilsudski), Stanisław Fitak s. 60 (ilustracje zwrotek hymnu), Underwood Archives/WIG s. 18 (kosmonauta), Wojciech Wójcik s. 60 (muzeum); **East News:** AFP s. 85 (Australia, Afryka), Agencja SE/Piotr Gajek s. 103 (Muzeum Chleba), ALBUM/Walt Disney Productions s. 4 (Kopciuszek), Bartosz Krupa s. 103 (Centrum Nauki Kopernik), Beata Zawadzka s. 8 (kibice), Knuth Barry s. 103 (rogale), Laski Diffusions s. 82 (Inka), 85 (Azja), Muzeum Wojska Polskiego s. 73, Stanisław Kowalczyk s. 79 (Zoska), Wątek Łaski s. 88; **FORUM:** Jerzy Dudek s. 8 (harcarze), Marek i Michał Skorupscy s. 103 (Kanał Elbląski), Marek Maruszak s. 103, Marek Skorupski s. 79 (Rudy, Alek), Piotr Mecik s. 35; **FOTONOVA/Andrzej Mroczek** s. 91 (Jan Paweł II); **Gallo Images Poland/Getty Images:** Stronger/Keystone s. 84, Photos.com s. 44; **Photodisc/Martin Poole** s. 15 (radiobudzik); **Indigo Images/Alamy** s. 18 (legionista); **Narodowe Archiwum Cyfrowe** s. 66; **Nowa Era/Marcin Konczakowski, Marta Długokęcka (OKŁADKA); REPORTER:** Ewa Falkiewicz s. 10, Marek Łasyk s. 103 (Wawel), Tomasz Barański s. 82, 91 (Pilecki), Wojciech Stróżyk s. 103 (smok); **Shutterstock:** s. 8 (segregacja), 15 (zegar słoneczny), 18 (rycerz), 103 (Morskie Oko, zamek, Żuraw gdański, Poznań, Biskupin, statek, molo, Elena Chevalier (dzieci w muzeum) s. 8; **Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie** s. 49.

Wydawnictwo dołożyło wszelkich starań, aby odnaleźć posiadaczy praw autorskich do wszystkich utworów zamieszczonych w podręczniku. Pozostałe osoby prosimy o kontakt z Wydawnictwem.

Nowa Era Sp. z o.o.

Aleje Jerozolimskie 146 D, 02-305 Warszawa

www.nowaera.pl, e-mail: nowaera@nowaera.pl

Centrum Kontaktu: 58 721 48 00

Druk i oprawa: Quad/Graphics Europe Sp. z o.o.

SPIS TREŚCI

Korzystaj z dodatkowych materiałów ukrytych pod kodami QR zamieszczonymi w publikacji.

I Z historią na Ty

1. Historia – nauka o przeszłości	4
2. Historia wokół nas	6
3. Mieszkamy w Polsce	9
• Tajemnice sprzed wieków – Skąd się wzięły nazwiska?	12
4. Czas w historii	14
5. Obliczanie czasu w historii	16
6. Czytamy mapę i plan	19
Podsumowanie	22

II Od Piastów do Jagiellonów

1. Mieszko I i chrzest Polski	24
• Tajemnice sprzed wieków – Kim byli pierwsi Piastowie?	28
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	30
★ W średniowiecznym klasztorze	33
3. Polska Kazimierza Wielkiego	35
★ Rycerze i zamki	37
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	39
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	42
6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	44
Podsumowanie	46

III Wojny i upadek Rzeczypospolitej

1. Jan Zamoyski i złoty wiek Polski	48
2. XVII wiek – stulecie wojen	50
★ Czasy stanisławowskie	53
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	55

4. Legiony Polskie i hymn narodowy	58
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	61
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	63
• Tajemnice sprzed wieków – Jak polska noblistka została bohaterką wojenną?	66
Podsumowanie	68

IV Ku współczesnej Polsce

1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	70
★ Bitwa Warszawska	73
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	75
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze	78
• Tajemnice sprzed wieków – Najśłynniejsze akcje Szarych Szeregów	80
4. „Żołnierze niezłomni”	82
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	84
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	87
Podsumowanie	90
Gra historyczna – Poznaję swój kraj	92
Odpowiedzi do gry historycznej	98
Notatki	100
Wykaz tekstów źródłowych	102
Karty do gry historycznej – Poznaję swój kraj	103

I. Z historią na Ty

1 Historia – nauka o przeszłości

Obejrzyj film

docwiczenia.pl
Kod: H4NTRZ

Na dobry początek

- 1 Pokoloruj ramki zawierające wyrazy, którymi można zastąpić słowo „historia”.

baśń

dzieje

przyszłość

teraźniejszość

przeszłość

minione zdarzenia

to, co się wydarzyło

to, co może nastąpić

- 2 Napisz pod każdą z ilustracji, czy ukazano na niej postać baśniową, historyczną czy legendarną.

Mieszko I

Kopciuszek

książę Popiel

- 3 Wstaw znak „X” w kratki obok zdań, które opisują zadania historyków.

- ☐ Ustalają czas i miejsce wydarzeń z przeszłości.
- ☐ Zajmują się obserwacją gwiazd i badaniem kosmosu.
- ☐ Badają życie zwierząt lądowych i morskich.
- ☐ Wyjaśniają przyczyny i skutki minionych wydarzeń.

★ 4 Uzupełnij tabelę.

Wydarzenie: wynalezienie telefonu	
Przyczyny	Skutki

5 Odszukaj i zakreśl w diagramie sześć nazw źródeł historycznych – oprócz słowa, które już zostało zaznaczone.

K	Z	D	J	E	C	I	E	K	S	P	K
L	R	B	D	L	Y	U	F	M	P	R	R
I	P	O	C	I	J	O	B	R	A	Z	O
S	J	O	B	Y	C	Z	A	J	F	O	N
T	N	W	I	T	L	R	W	K	N	A	I
T	R	A	D	Y	C	J	A	X	D	I	K
E	O	S	P	K	U	M	B	M	A	P	A

Dobra rada

Zwróć uwagę, że hasła mogą być ukryte zarówno w poziomych, jak i w pionowych rzędach.

6 Podkreśl jeden wyraz w każdym nawiasie, tak aby powstały zdania prawdziwe.

- Baśń to opowieść, która w całości jest (*prawdziwa / wymyślona*).
- Obrazy traktowane są jako źródła (*pisane / niepisane*).
- Przekazy ustne należą do grupy źródeł (*materialnych / niematerialnych*).

7 Wyjaśnij, w jaki sposób archeolodzy wspomagają prace historyków.

2 Historia wokół nas

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4KCL4

Na dobry początek

- 1 Rozwiąż rebus. Zapisz hasło i wyjaśnij, co ono oznacza.

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 2 Uzupełnij tekst podanymi w ramce wyrazami i wyrażeniami w odpowiedniej formie.

pamiątki rodzinne, krewni, przodek, ród, źródło, obyczaj

Przedmioty pozostałe po przodkach nazywamy _____.

Stare dokumenty i zdjęcia to ważne _____ wiedzy na temat historii danej rodziny. Są też cenne dla całego _____, w którego skład wchodzi przedstawiciele kolejnych pokoleń. Wywodzą się oni od wspólnego _____. Osoby te są połączone więzami krwi, dlatego nazywamy je _____.

- ★ 3 Opisz jedną pamiątkę rodzinną przechowywaną w Twoim domu. Zapisz odpowiedzi na podane pytania.

• Jaki to przedmiot?

• Do kogo należał w przeszłości?

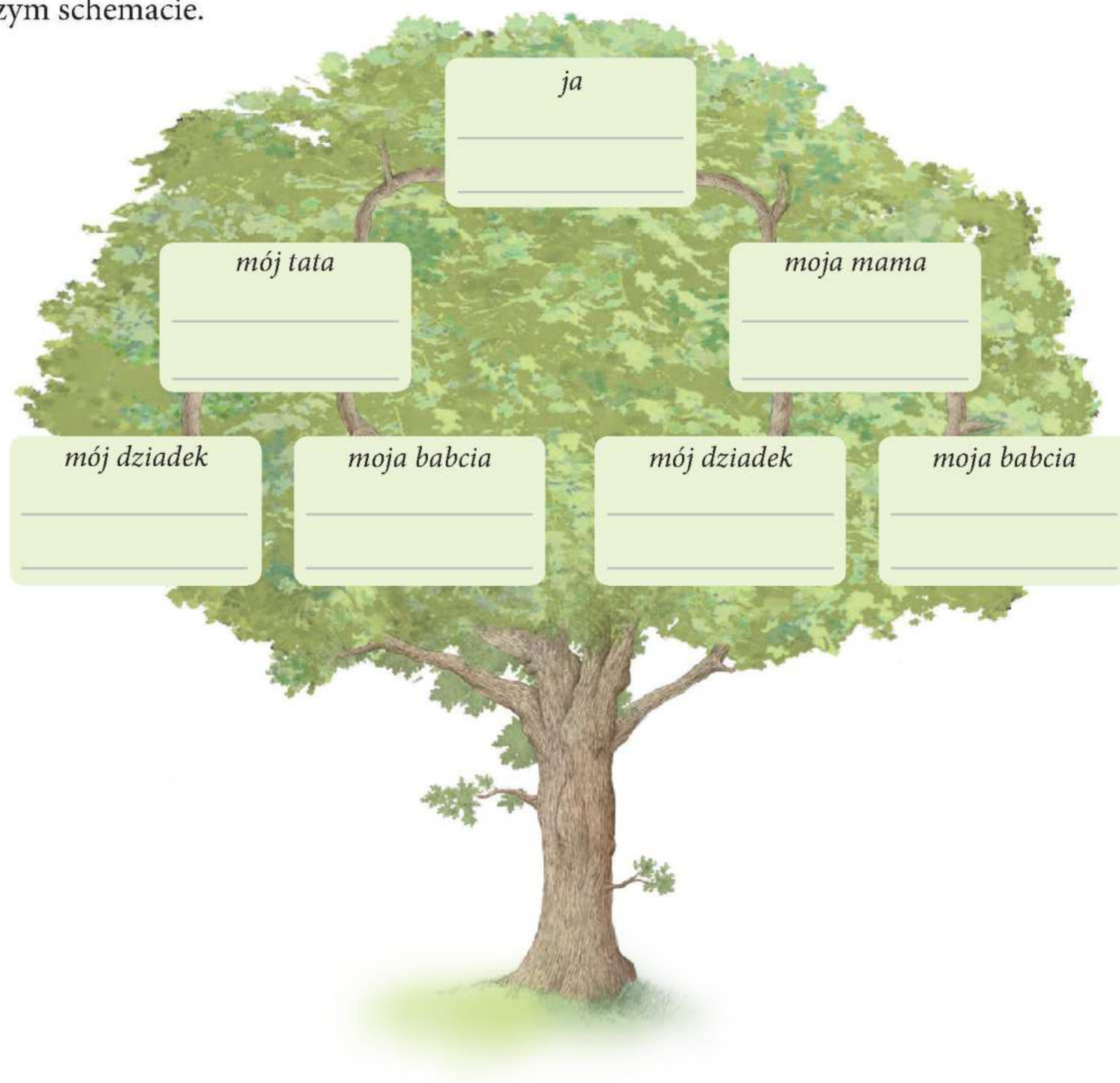
• Do jakiego rodzaju źródeł historycznych można zaliczyć tę pamiątkę?

Dobra rada

Źródłem wiedzy może być dla Ciebie rozmowa ze starszymi członkami Twojej rodziny.

- 4 Zapisz imiona i nazwiska członków swojej rodziny w wyznaczonych miejscach na poniższym schemacie.

- 5 Wykreśl z diagramu ukryty wyraz. Następnie zapisz otrzymane hasło i wyjaśnij jego znaczenie.

C	K	T	R	A	D	Y	C	J	A	K	M
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

6 Ułóż zdania z podanych wyrazów.

człowiek, ojczyznę, ma, małą, każdy, swoją

swoją, być, lokalnym, można, i, patriotą, kochać, ojczyznę, jednocześnie

7 Nadaj tytuły zdjęciom przedstawiającym zachowania patriotyczne.

8 Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Nauka zajmująca się badaniem dziejów rodziny oraz więzi między jej członkami to

☐ A geologia.

☐ B archeologia.

☐ C chronologia.

☐ D genealogia.

3 Mieszkamy w Polsce

Obejrzyj film

docwiczenia.pl
Kod: H4AKFV

Na dobry początek

- 1 Wykreśl co drugą literę w każdym z diagramów. Pozostałe litery utworzą hasła. Zapisz je w wyznaczonych miejscach. Otrzymasz w ten sposób odpowiedzi na pytanie, co przyczynia się do powstania narodu.

H	D	I	F	S	B	T	M	O	U	R	K	I	C	A	S
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

wspólna _____

J	K	Ę	D	Z	S	Y	M	K
---	---	---	---	---	---	---	---	---

wspólny _____

T	S	R	K	A	M	D	P	Y	S	C	W	J	I	A	B
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

wspólna _____

K	P	U	M	L	C	T	F	U	D	R	Z	A	L
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

wspólna _____

- 2 Uzupełnij kartki z kalendarza z informacjami o trzech spośród najważniejszych polskich świąt państwowych.

- 3 Przyjrzyj się zamieszczonej ilustracji. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Napisz, który z polskich symboli narodowych przedstawiono na ilustracji.
- _____
- ★ b) Wymień trzy miejsca, w których można zobaczyć ukazany symbol.
- _____
 - _____
 - _____

- 4 Zapoznaj się z fragmentem *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech*. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Pieśń Legionów Polskich we Włoszech

1. Jeszcze Polska nie umarła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca moc wydarła,
Szablą odbijemy.

Ref. Marsz, marsz, Dąbrowski,
Do Polski z ziemi włoski
Za Twoim przewodem
Złączem się z narodem.

2. Jak Czarnecki do Poznania
Wracał się przez morze
Dla ojczyzny ratowania
Po szwedzkim rozbiore.

3. Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Praca z tekstem źródłowym

- a) Podkreśl fragmenty pierwszej zwrotki i refrenu różniące się od współczesnego tekstu *Mazurka Dąbrowskiego*.
- b) Wypisz nazwiska postaci historycznych, które pojawiają się w tekście.
- _____
- _____

- 5** Przyjrzyj się zamieszczonej mapie. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- a)** Zapisz w czterech pustych polach na mapie litery odpowiadające poszczególnym krainom historycznym Polski.

☐ A Mazowsze

☐ B Podlasie

☐ C Dolny Śląsk

☐ D Małopolska

- b)** Podkreśl nazwę miasta, w którym znajduje się Zamek Królewski na Wawelu.

- 6** Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ Pieśń *Mazurek Dąbrowskiego* została napisana przez Fryderyka Chopina.
- ☐ Adam Mickiewicz był wybitnym polskim poetą.
- ☐ Poznań jest miastem położonym w Małopolsce.
- ☐ Polskie symbole narodowe to: godło, flaga i hymn.
- ☐ Osoby polskiego pochodzenia, które mieszkają poza granicami ojczyzny, tworzą Polonię.

- ★ **7** Podaj wydarzenie, które jest upamiętniane podczas Święta Wojska Polskiego.

TAJEMNICE

Skąd się wzięły nazwiska?

- 1 Uzupełnij wzór legitymacji szkolnej swoimi danymi osobowymi. Możesz wkleić własne zdjęcie lub narysować swój portret.

LEGITYMACJA SZKOLNA

.....
(podpis posiadacza)

.....
(imię i nazwisko)

data urodzenia
(dzień, miesiąc, rok)

zamieszkał w
(dokładny adres)

.....
(data wystawienia)

- 2 Określ, od czego pochodzą nazwiska zamieszczone w ramce. Następnie zapisz je w odpowiednich miejscach.

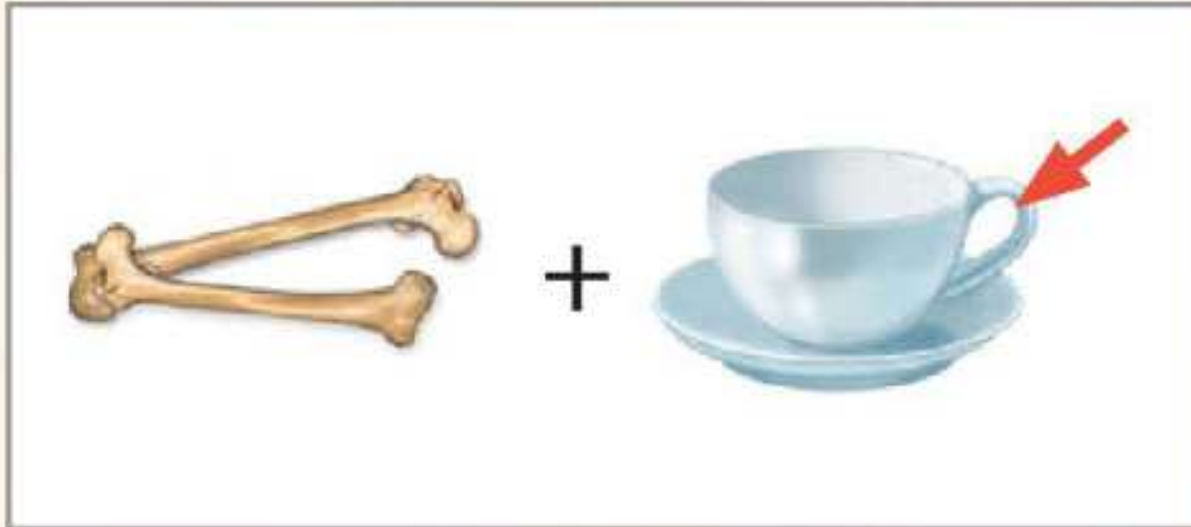
*Bartnicki, Radomski, Lorentz, Wesołowski, Martyniuk, Wysocki,
Cichocki, Czarnecki, Mazowiecki, Krawczyk*

Nazwiska:

- nawiązujące do miejsca pochodzenia:
- utworzone od nazwy zawodu:
- odnoszące się do cech charakteru:
- nawiązujące do cech wyglądu:
- wywodzące się z innych języków:

SPRZED WIEKÓW

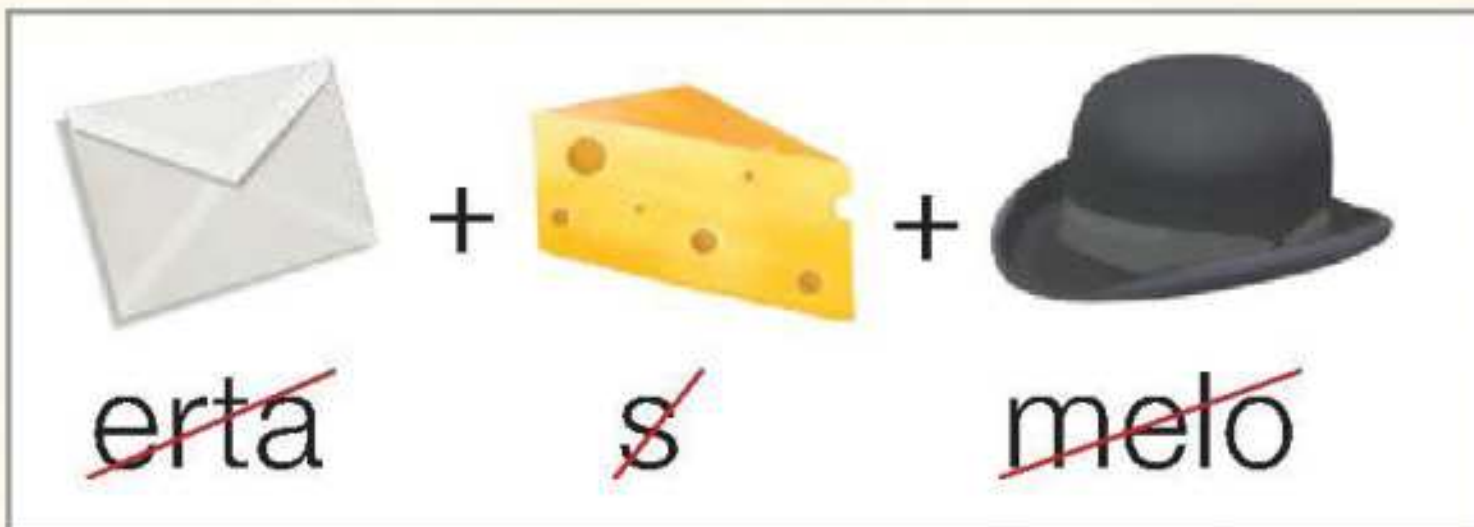
- ★ 3 Rozwiąż rebusy. Zostały w nich ukryte nazwiska dwóch wybitnych Polaków. Napisz, kim była każda z tych postaci.

HASŁO:

Tadeusz _____

KIM BYŁA TA POSTAĆ? _____

HASŁO:

Mikołaj _____

KIM BYŁA TA POSTAĆ? _____

- 4 Zapisz w odpowiednich miejscach, które z wymienionych w ramce osób noszą przydomki, a które – nazwiska.

*Bolesław Krzywousty, Monika Kowalczyk, Piotr Łukaszewski,
Maciej z Zamościa, Agnieszka Ostrowska, Kazimierz Wielki*

• osoby noszące przydomki: _____

• osoby noszące nazwiska: _____

4 Czas w historii

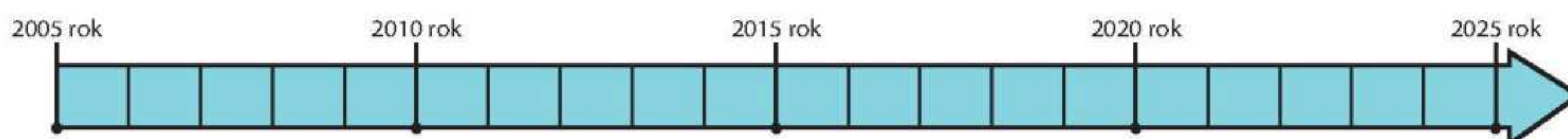

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4BWQ2

Na dobry początek

- 1 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Umieść na osi czasu datę roczną swoich narodzin.
- b) Oznacz rok, w którym odbyła się Twoja pierwsza lekcja historii.

- 2 Ułóż podane wyrazy – od słowa, które nazywa najkrótszy odcinek czasu, do osłowa określającego najdłuższy odcinek.

tysiąclecie, rok, wiek

- 3 Uporządkuj w kolejności chronologicznej podane nazwy epok historycznych.

nowożytność, współczesność, średniowiecze, starożytność

- 4 Zapisz podane liczby za pomocą cyfr rzymskich lub arabskich.

8 – _____

40 – _____

101 – _____

16 – _____

53 – _____

140 – _____

IV – _____

XIII – _____

XL – _____

IX – _____

XXIX – _____

M – _____

- ★ 5 Zapisz cyframi rzymskimi rok swojego urodzenia.

- 6 Odpowiedz, jakie wydarzenie zapoczątkowało okres nazywany „naszą erą”.

- 7 Przyjrzyj się zamieszczonym fotografiom i wykonaj polecenia.

Praca z ilustracjami

- Podaj w miejscach pod fotografiami nazwy przyrządów do mierzenia czasu.
 - Zakreśl obwódkami zdjęcia urządzeń używanych dawniej.
- ★ c) Napisz, który z przedstawionych przyrządów jest najdokładniejszy. Uzasadnij swoją odpowiedź.

- ★ 8 Wyjaśnij, jakie wydarzenie historyczne wyznacza początek obecnie trwającej ery w kalendarzu muzułmańskim.

Dobra rada

Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji, na przykład z książek ze szkolnej biblioteki lub z internetu.

5 Obliczanie czasu w historii

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4WLW2

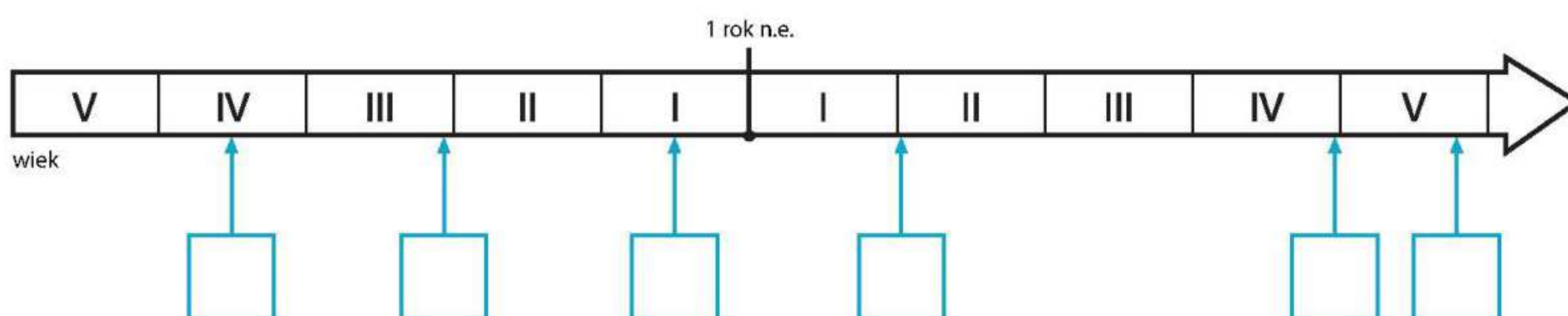

Na dobry początek

1 W każdej z podanych par podkreśl datę wcześniejszą.

- 600 rok p.n.e. – 600 rok
- 1170 rok – 1270 rok
- 1540 rok p.n.e. – 1640 rok p.n.e.
- 100 rok p.n.e. – 101 rok p.n.e.

2 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

a) Umieść we właściwych kratkach litery odpowiadające podanym datom.

☐ A 50 rok p.n.e.	☐ C 476 rok	☐ E 101 rok
☐ B 202 rok p.n.e.	☐ D 350 rok p.n.e.	☐ F 399 rok

b) Zamaluj na osi okres od początku I wieku p.n.e. do końca II wieku n.e.

3 Zapisz obok każdej daty wiek, do którego ona należy.

44 rok p.n.e. – _____	800 rok – _____	73 rok p.n.e. – _____
146 rok p.n.e. – _____	1331 rok – _____	218 rok p.n.e. – _____
1000 rok – _____	1918 rok – _____	1215 rok – _____

4 Uporządkuj podane wydarzenia w kolejności chronologicznej. W tym celu wpisz w kratki cyfry od 1 do 5.

- ☐ chrzest Polski w 966 roku
- ☐ bitwa pod Kannami w 216 roku p.n.e.
- ☐ zjazd gnieźnieński w 1000 roku
- ☐ hołd pruski w 1525 roku
- ☐ bitwa pod Issos w 333 roku p.n.e.

5 Uzupełnij tabelę.

Wiek	Rok rozpoczynający wiek	Rok kończący wiek
V wiek p.n.e.		
III wiek p.n.e.		
X wiek		
XIV wiek		

★ 6 Zapoznaj się z informacjami zamieszczonymi w ramce. Następnie wykonaj polecenie.

- 776 rok p.n.e. – pierwsze igrzyska w Olimpii
- 753 rok p.n.e. – legendarny początek Rzymu
- 490 rok p.n.e. – bitwa pod Maratonem
- 1025 rok – koronacja Bolesława Chrobrego
- 1364 rok – założenie Akademii Krakowskiej

Oblicz, ile lat upłynęło między poszczególnymi wydarzeniami.

- od pierwszych igrzysk w Olimpii do legendarnego początku Rzymu

- od koronacji Bolesława Chrobrego do założenia Akademii Krakowskiej

- od bitwy pod Maratonem do koronacji Bolesława Chrobrego

7 Przeczytaj tekst dotyczący Malborka. Następnie wykonaj polecenia.

Malbork jest miastem o bogatej historii. Powstał na ziemiach, które od XIII wieku znajdowały się pod panowaniem Krzyżaków. Właśnie tutaj zbudowano jeden z największych średniowiecznych zamków w Europie. Tę okazałą budowlę Krzyżacy zaczęli wznosić w 1274 roku. Z upływem lat zamek był powiększany. Otaczało go coraz więcej umocnień i stawał się coraz trudniejszy do zdobycia. W latach 1309–1457 Malbork odgrywał rolę stolicy państwa krzyżackiego. Mimo burzliwych wydarzeń historycznych zamek w Malborku przetrwał do naszych czasów. Obecnie jest jedną z największych atrakcji turystycznych w Polsce, odwiedzaną przez wiele osób z kraju i z zagranicy.

Praca z tekstem

a) Podkreśl właściwe zakończenie każdego zdania.

Budowa zamku w Malborku rozpoczęła się w

- ☐ A XIII wieku. ☐ B XIV wieku. ☐ C XV wieku. ☐ D XVI wieku.

Malbork był stolicą państwa krzyżackiego przez

- ☐ A 90 lat. ☐ B 120 lat. ☐ C 135 lat. ☐ D 148 lat.

b) Napisz, w jakiej epoce historycznej powstał zamek w Malborku.

★ 8 Określ, z którego wieku pochodzi każda z przedstawionych postaci. W tym celu połącz ilustracje z odpowiednimi datami.

I wiek

XIV wiek

XVII wiek

XX wiek

6 Czytamy mapę i plan

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4NM26

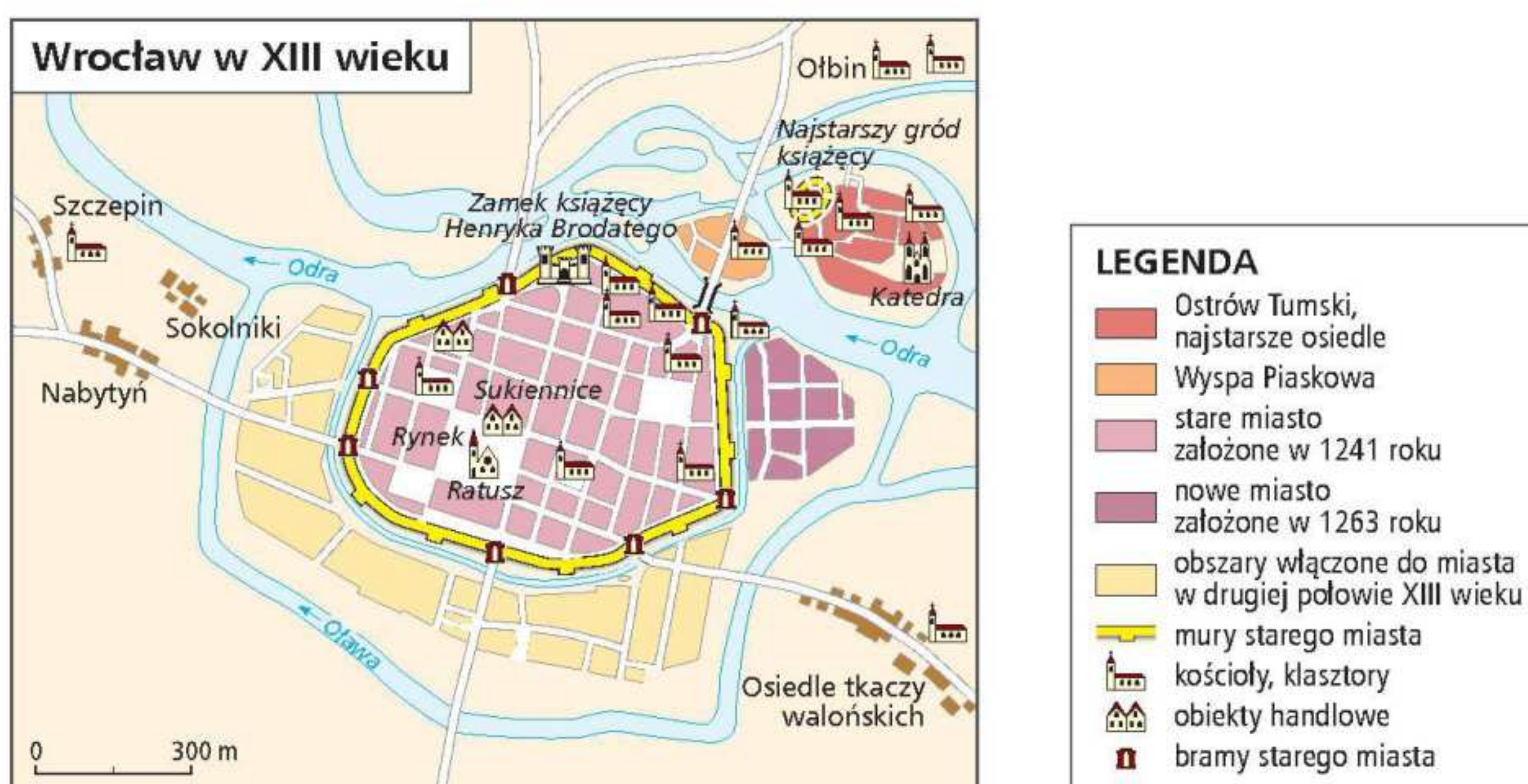

Na dobry początek

1 Określ, które zdania dotyczą planu. W tym celu wstaw znak „X” w odpowiednie kratki.

- ☐ Niekiedy przedstawia pojedyncze budynki.
- ☐ Pokazuje zmiany granic państwowych w danym okresie.
- ☐ Czasami ukazuje rozmieszczenie wojsk podczas bitwy.
- ☐ Często przedstawia cały kontynent.
- ☐ Pokazuje dawny układ ulic w mieście.

2 Przyjrzyj się planowi Wrocławia w XIII wieku. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z planem

a) Napisz, na jakiej wyspie znajdował się najstarszy gród książęcy.

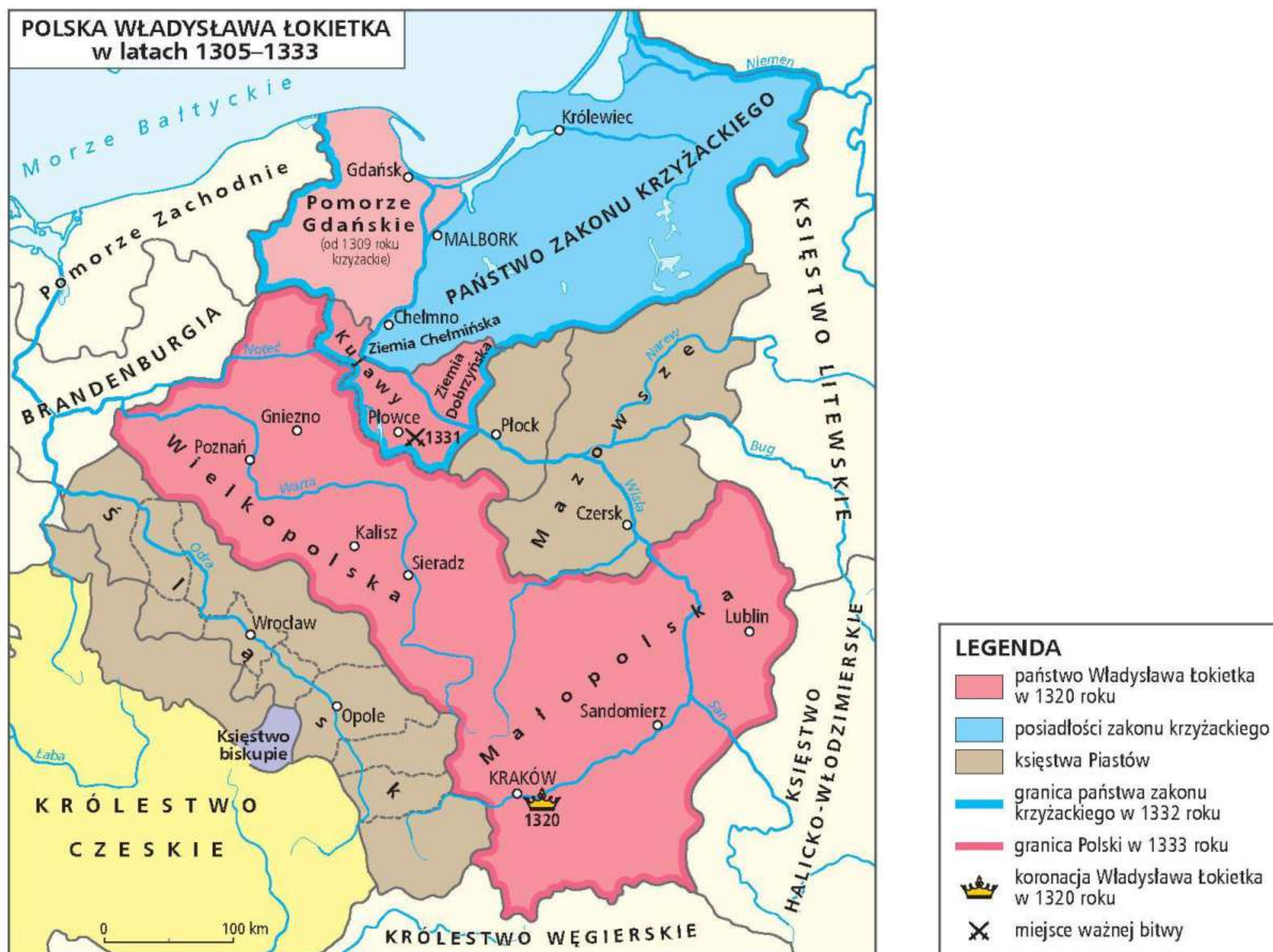
b) Określ, w którym wieku zostało założone nowe miasto.

c) Oceń, która część Wrocławia była w XIII wieku najlepiej chroniona przed możliwym atakiem wrogich wojsk. Uzasadnij swoją odpowiedź.

3 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ Legenda zawiera objaśnienia symboli umieszczonych na mapie.
- ☐ Pierwsze mapy świata powstały w epoce nowożytnej.
- ☐ W starożytności panowało przekonanie, że Ziemia jest płaska.
- ☐ Umieszczona na niektórych mapach róża wiatrów określa granice państw.

4 Przyjrzyj się zamieszczonej mapie, ukazującej Polskę pod panowaniem Władysława Łokietka w XIV wieku. Następnie wykonaj polecenia.

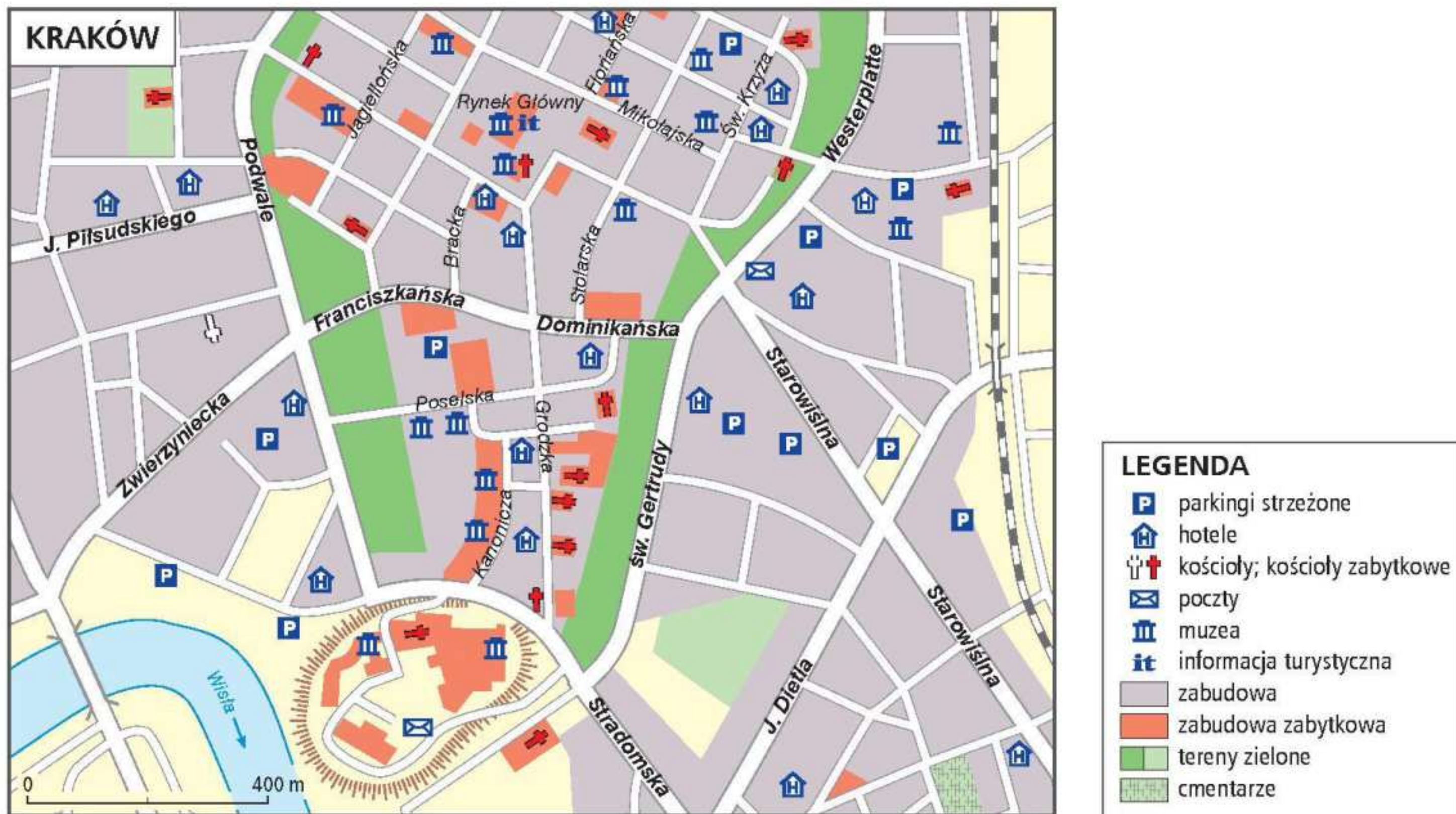

Praca z mapą

a) Wymień nazwy dwóch regionów, które wchodziły w skład państwa Władysława Łokietka w 1320 roku.

b) Napisz, w jakim mieście odbyła się koronacja Władysława Łokietka.

- 5** Zapoznaj się z zamieszczonym planem centrum Krakowa. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z planem

- a)** Napisz, nad jaką rzeką leży Kraków.
-
- b)** Podaj nazwę ulicy, przy której znajduje się najwięcej zabytkowych kościołów.
-
- c)** Zaznacz na planie trasę, którą powinien pójść turysta, aby z hotelu przy ulicy Świętej Gertrudy dotrzeć do punktu informacji turystycznej.
- d)** Podkreśl właściwe zakończenie zdania.
 Poczta położona najbliżej punktu informacji turystycznej znajduje się przy ulicy
☐ A Stradomskiej.	☐ C Westerplatte.
☐ B Poselskiej.	☐ D Piłsudskiego.

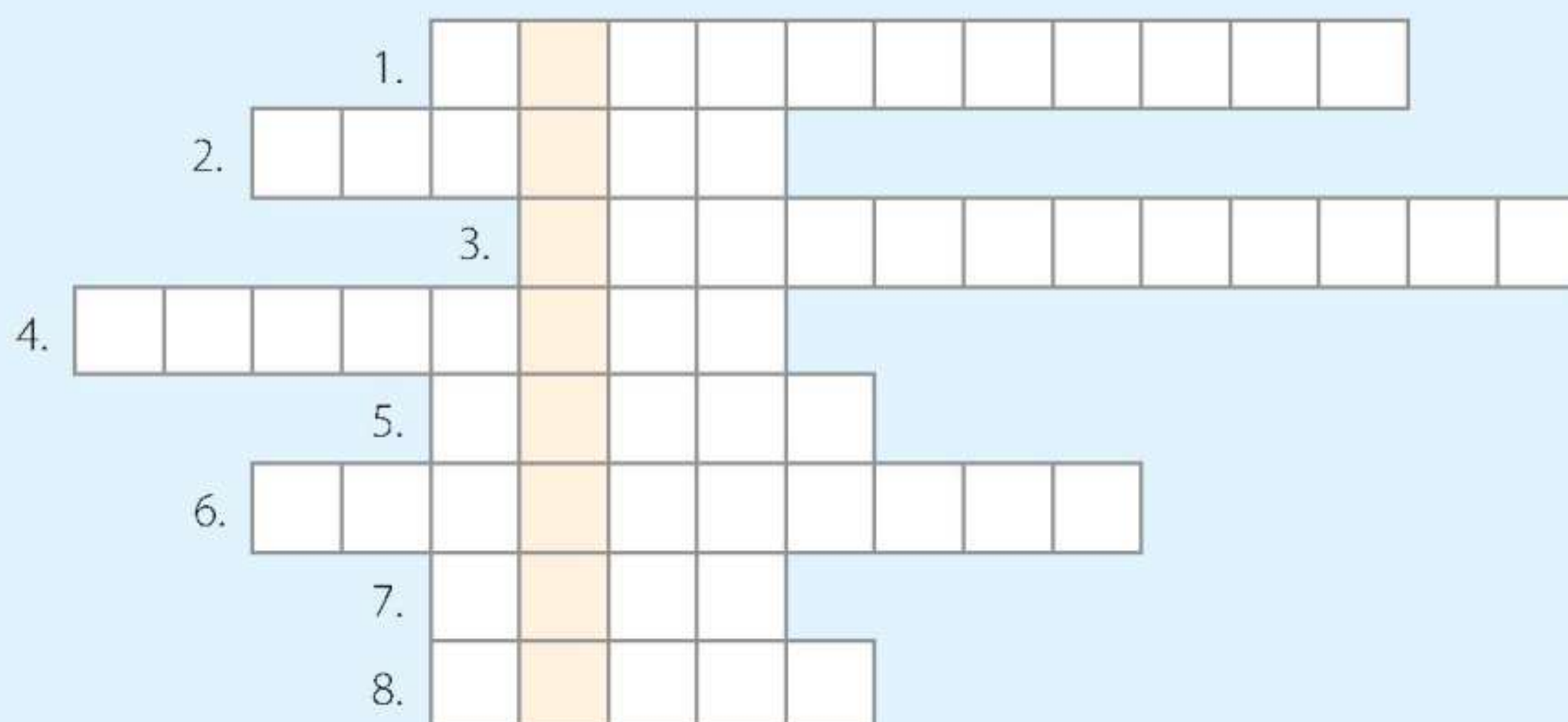
- 6** Napisz, w jakich okolicznościach Ty lub Twoja rodzina korzystacie z mapy lub planu.
-
-
-
-
-

Podsumowanie rozdziału I

Sprawdź, czy potrafisz

- 1 Rozwiąż krzyżówkę. Następnie wyjaśnij znaczenie otrzymanego hasła.

1. Nauka, która zajmuje się mierzeniem czasu i ustalaniem kolejności zdarzeń.
2. Obszar kraju wyróżniający się kulturą i charakterystycznymi cechami krajobrazu.
3. Epoka historyczna, w której powstały piramidy egipskie.
4. Pozostały po naszych przodkach, stanowią cenne źródło wiedzy o rodzinie.
5. Jeden z symboli naszego kraju – wizerunek białego orła na czerwonym tle.
6. Umiłowanie ojczyzny, przywiązanie do własnego kraju.
7. Okres obejmujący 100 lat.
8. Wspólnota ludzi, których łączą wspólne język, terytorium, historia i kultura.

ZNACZENIE HASŁA: _____

- ★ 2 Oblicz, ile lat upłynęło między podanymi wydarzeniami.

- od chrztu Polski w 966 roku do uchwalenia Konstytucji 3 maja w 1791 roku

- od bitwy pod Termopilami w 480 roku p.n.e. do bitwy pod Cedynią w 1241 roku

- 3 Wymień po trzy przykłady źródeł materialnych pisanych i niepisanych.

źródła materialne pisane: _____

źródła materialne niepisane: _____

- 4 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ Mała ojczyzna to obszar kraju, w którym się urodziłeś i wychowałeś.
- ☐ Drzewo genealogiczne to schemat przedstawiający rodzaje źródeł historycznych.
- ☐ Osoby polskiego pochodzenia mieszkające za granicą nazywamy Polonią.
- ☐ 1 marca obchodzimy święto na pamiątkę odzyskania przez Polskę niepodległości.
- ☐ Legenda mapy informuje o znaczeniu widocznych na niej symboli.

- 5 Uzupełnij każdy z podanych przykładów odpowiednią cyfrą rzymską lub arabską.

100 _____ rok – X wiek

1400 rok – X _____ V wiek

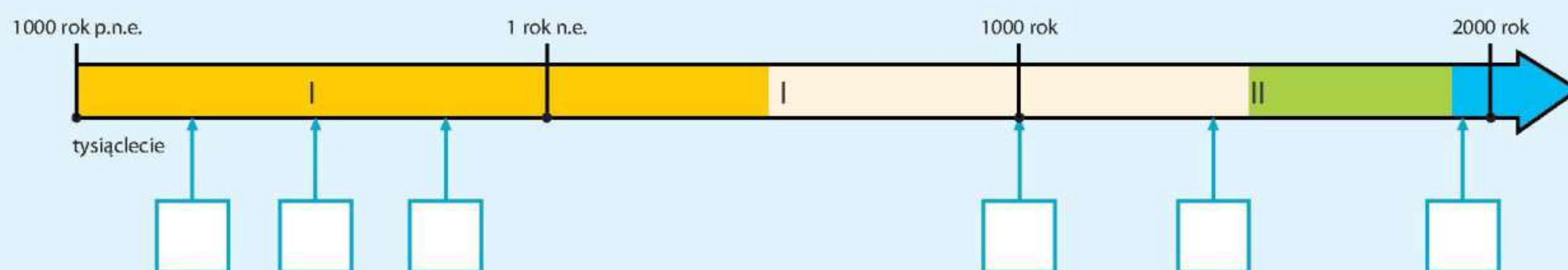
1830 rok – X _____ X wiek

1683 rok – X _____ II wiek

1 _____ 45 rok – XX wiek

_____ 795 rok – XVIII wiek

- 6 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Umieść we właściwych kratkach litery odpowiadające poszczególnym wydarzeniom.

- ☐ A 218 rok p.n.e. – wybuch II wojny Rzymu z Kartaginą
- ☐ B 1000 rok – zjazd gnieźnieński
- ☐ C 1939 rok – wybuch II wojny światowej
- ☐ D 753 rok p.n.e. – legendarny początek Rzymu
- ☐ E 490 rok p.n.e. – bitwa pod Maratonem
- ☐ F 1410 rok – bitwa pod Grunwaldem

- b) Napisz, jakie epoki historyczne zostały oznaczone podanymi kolorami.

- niebieski – _____
- zielony – _____

II. Od Piastów do Jagiellonów

1 Mieszko I i chrzest Polski

Obejrzyj film

docwiczenia.pl
Kod: H4ZUP5

Na dobry początek

1 Podkreśl prawidłowe zakończenie każdego zdania.

Państwo polskie powstało w

☐ A VIII wieku.

☐ C X wieku.

☐ B IX wieku.

☐ D XI wieku.

Według legendy pierwszym władcą Polan z rodu Piastów był

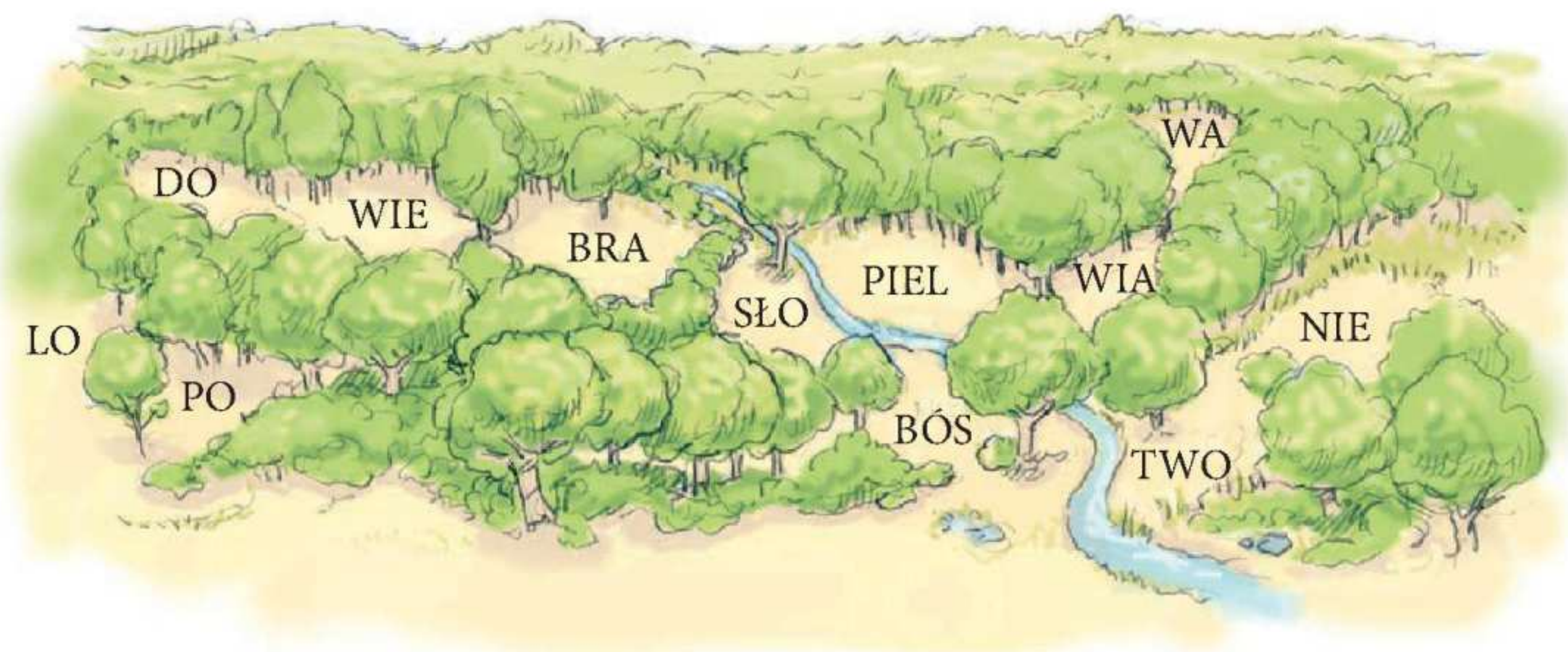
☐ A Lech.

☐ C Mieszko I.

☐ B Popiel.

☐ D Siemowit.

2 Ułóż cztery słowa z sylab ukrytych w puszczy. Następnie dopisz te wyrazy do odpowiednich wyjaśnień.

- _____ – wiara w wielu bogów
- _____ – legendarny książę zagryziony przez myszy
- _____ – lud, z którego wywodzili się Polanie
- _____ – czeska księżniczka będąca żoną Mieszka I

- 3** Przeczytaj tekst opisujący kraj Mieszka I. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Kraj Mieszka I

A co się tyczy kraju Mieszka, to [jest] on najrozleglejszy z ich [słowiańskich] krajów. Obfituje on w żywność, mięso, miód i rolę orną¹. [...] Ma on [Mieszko I] trzy tysiące pancernych² [podzielonych na] oddziały, a setka ich znaczy tyle, co dziesięć secin [setek] innych [wojowników]. Daje on tym mężom odzież, konie, broń i wszystko, czego tylko potrzebują.

¹ Rola orna – pole uprawne.

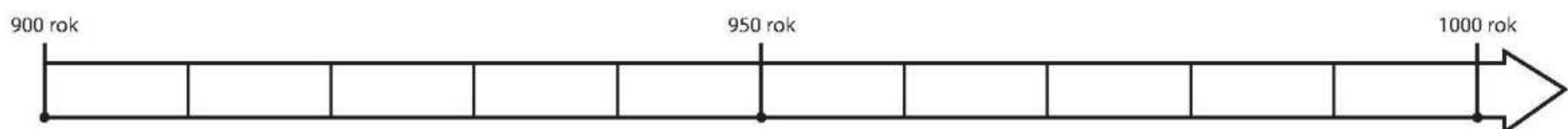
² Pancerni – ciężka polska jazda.

Praca z tekstem źródłowym

- a)** Wyjaśnij, co zachwyciło autora tekstu w kraju Mieszka I.

- b)** Opisz, jak Mieszko I dbał o swoich wojowników.

- 4** Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a)** Zaznacz i podpisz na osi czasu rok, w którym Mieszko I przyjął chrzest.
b) Zamaluj dowolnym kolorem okres od chrztu Polski do śmierci Mieszka I w 992 roku.

- ★ **5** Oblicz, ile lat upłynęło od przyjęcia przez Polskę chrztu do dnia dzisiejszego.

- 6** Przyjrzyj się zamieszczonej mapie, ukazującej ziemie polskie w X wieku. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- a)** Wymień nazwy grodów, które znajdowały się na obszarze pierwszego państwa Polan.

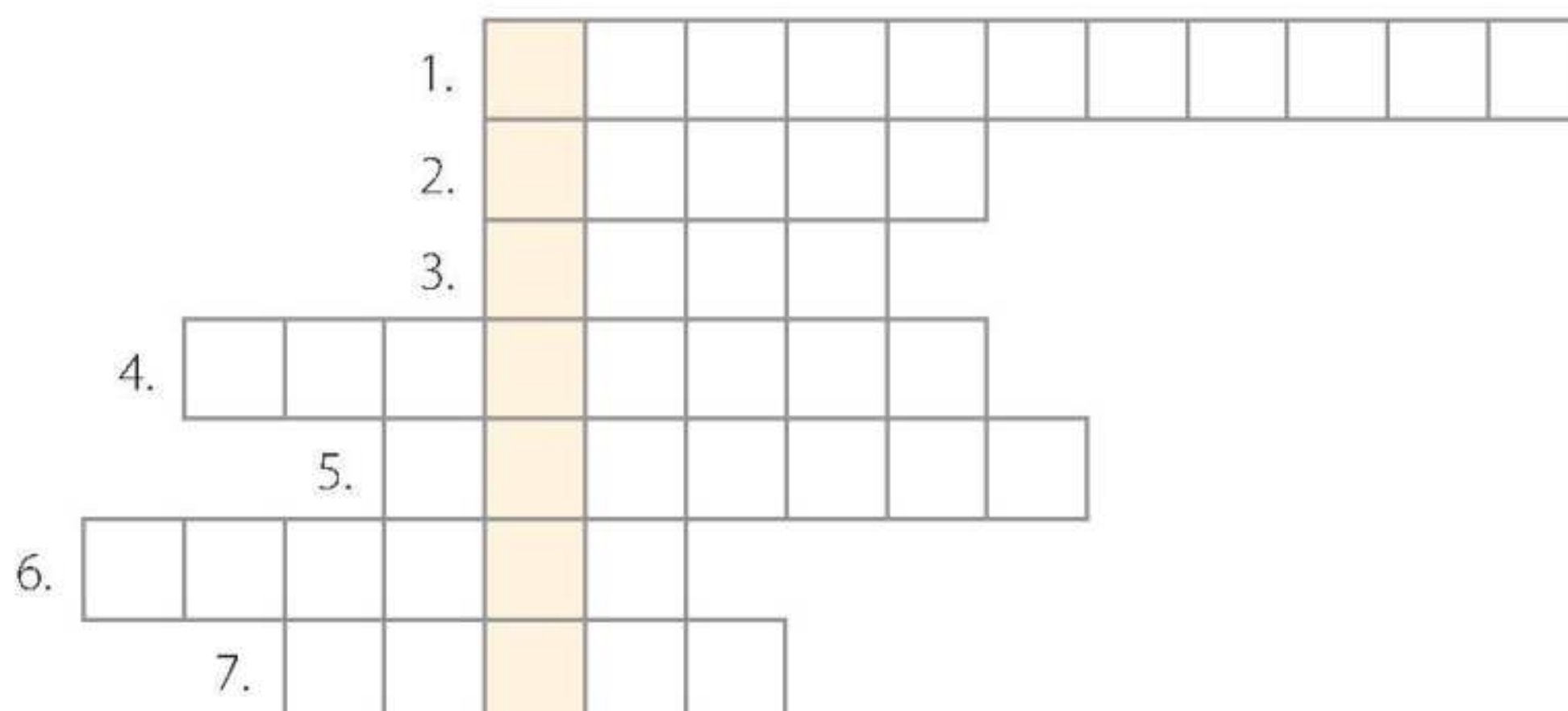
- b)** Pokoloruj dowolnym kolorem obszar państwa Mieszka I.

- c)** Podkreśl na mapie nazwę państwa, za którego pośrednictwem Polska przyjęła chrzest.

7 Podaj w tabeli przyczyny i skutki chrztu Polski.

Chrzest Polski	
Przyczyny	Skutki

8 Rozwiąż krzyżówkę. Następnie wyjaśnij znaczenie otrzymanego hasła.

1. Dawny obrzęd polegający na obcięciu włosów chłopcu po ukończeniu przez niego siedmiu lat.
2. Ptak ukazany w godle Polski.
3. Legendarny przodek Polaków.
4. Szereg władców pochodzących z jednego rodu panującego.
5. Miejscowość, której nazwa nawiązuje do ptasiego gniazda.
6. Grupa spokrewnionych rodów mieszkająca na określonym terenie.
7. Jeden z braci, który założył na południu własne państwo.

ZNACZENIE HASŁA: _____

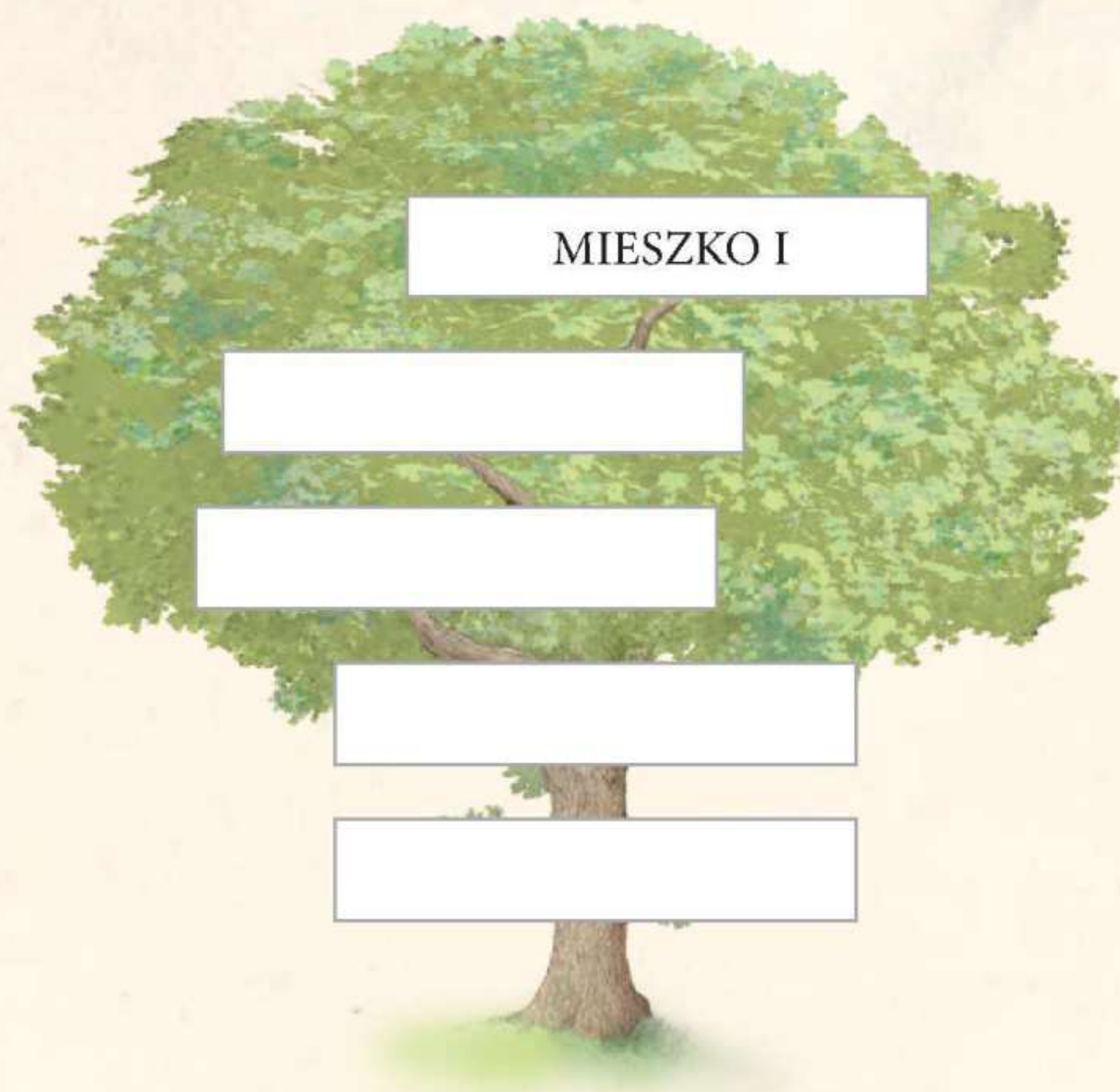
★ 9 Wyjaśnij, co oznacza powiedzenie: *W każdej legendzie kryje się ziarno prawdy.*

TAJEMNICE

Kim byli pierwsi Piastowie?

- 1 Na podstawie informacji zawartych w kronice Galla Anonima uzupełnij drzewo genealogiczne dynastii Piastów. Wpisz w ramki odpowiednie imiona przodków Mieszka I.

- 2 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ Legenda o Piaście pojawiła się po raz pierwszy w kronice Galla Anonima.
- ☐ Rzepicha była żoną Siemowita.
- ☐ Lestek był pierwszym historycznym władcą Polski.
- ☐ Kronika Galla Anonima powstała w XII wieku.
- ☐ Osada w Biskupinie została założona przez Słowian.

- 3 Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Dawne słowo „piastun” oznaczało

- ☐ A uczonego.
- ☐ B króla.
- ☐ C opiekuna.
- ☐ D wojownika.

SPRZED WIEKÓW

- 4 Zapoznaj się z fragmentem kroniki Galla Anonima opisującym młodość Mieszka I. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Młodość Mieszka I

Gdy zaś dobiegła siódma rocznica jego [Mieszka I] urodzin, ojciec, zwoławszy wedle zwyczaju zebranie komesów¹ i innych swoich książąt, urządził obfitą i uroczystą ucztę [...]. A kiedy inni radowali się i wedle zwyczaju klaskali w dłonie, radość dosięgła szczytu na wiadomość, że ślepy chłopiec odzyskał wzrok. [...] Oni zaś tłumaczyli, że ślepotą oznaczała, iż Polska przedtem była tak jakby ślepa, lecz odtąd – przepowiadali – ma być przez Mieszka oświeconą [tu: zbawioną] i wywyższoną ponad sąsiednie narody. [...] Zaiste ślepą była przedtem Polska, nie znając ani czci prawdziwego Boga, ani zasad wiary, lecz przez oświeconego [tu: zbawionego] [...] Mieszka i ona także została oświeconą [tu: zbawioną], bo gdy on przyjął wiarę, naród polski uratowany został od śmierci w pogaństwie².

¹ Komes – wyższy urzędnik.

² Pogaństwo – wiara inna niż chrześcijaństwo.

Praca z tekstem źródłowym

- a) Wyjaśnij, w jaki sposób świętowano siódme urodziny Mieszka.

- b) Napisz, jakie wydarzenie zostało przepowiedziane podczas urodzin Mieszka. Następnie uzasadnij swoją odpowiedź, podkreślając właściwy fragment.

- ★ c) Oceń, czy opowieść o ozdrowieniu Mieszka można uznać za relację z wydarzenia historycznego, czy – za legendę.

2 Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski

Na dobry początek

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4Y62G

- 1 Podkreśl prawidłowe zakończenie zdania.

Biskup Wojciech pochodził z

☐ A Rusi.

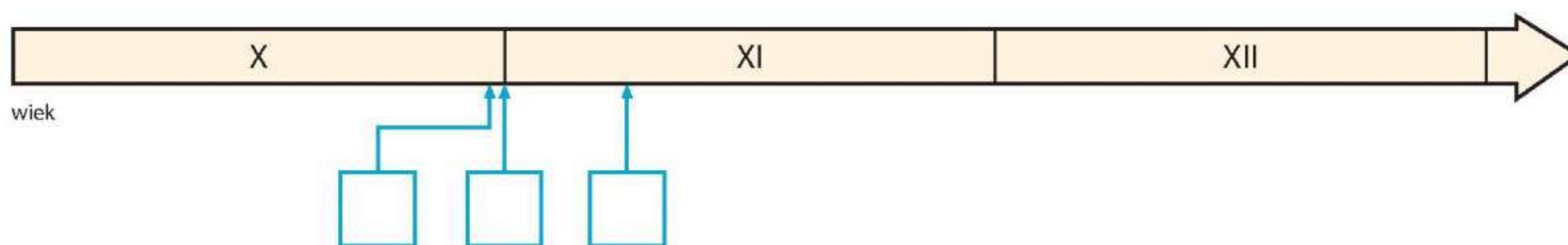
☐ C Czech.

☐ B Niemiec.

☐ D Węgier.

- 2 Napisz, jak zakończyła się wyprawa podjęta przez biskupa Wojciecha na ziemie Prusów.

- 3 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

- ☐ A zjazd gnieźnieński – _____ rok
- ☐ B wyprawa biskupa Wojciecha do Prus – _____ rok
- ☐ C koronacja Bolesława Chrobrego – _____ rok

Praca z osią czasu

- a) Określ, w którym roku odbyło się każde z podanych wydarzeń.
- b) Zapisz w kwadratach pod osią czasu litery odpowiadające poszczególnym wydarzeniom.
- c) Umieść nad osią czasu nazwę właściwej epoki historycznej.

- 4 Przyjrzyj się zamieszczonej fotografii. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Napisz, jak w państwie Bolesława Chrobrego nazywał się oddział tworzony przez wojów.

- ★ b) Wymień elementy uzbrojenia woja widoczne na zdjęciu.

- 5 Przyjrzyj się zamieszczonej mapie, przedstawiającej Polskę w XI wieku. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- a) Pokoloruj obszar państwa odziedziczonego przez Bolesława Chrobrego.
 b) Zakreskuj ziemie czasowo zajęte przez Bolesława Chrobrego.
 c) Podkreśl nazwę grodu, w którym odbyła się koronacja pierwszego króla Polski.

- 6** Uzupełnij tekst właściwymi nazwami grodów w państwie Bolesława Chrobrego. Jednym ze skutków zjazdu gnieźnieńskiego w 1000 roku było utworzenie arcybiskupstwa w _____. Ponadto nowe biskupstwa powstały w _____, _____ i _____.
- 7** Napisz, co oznacza przydomek „Chrobry”. Wyjaśnij, dlaczego otrzymał go pierwszy król Polski.
- _____
- _____
- _____
- 8** Wstaw znak „X” w kratki przy zdaniach dotyczących Bolesława Chrobrego.
- ☐ Był pierwszym władcą Polski, który przyjął chrzest.
 - ☐ Pochodził z dynastii Piastów.
 - ☐ Utrzymywał przyjazne kontakty z cesarzem Ottonem III.
 - ☐ Po śmierci został uznany za świętego.
 - ☐ Był synem Mieszka I.
- 9** Przyjrzyj się dwóm portretom władców. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a)** Podpisz każdy z portretów.
 - b)** Podkreśl imię władcy, który był gospodarzem zjazdu gnieźnieńskiego.
 - c)** Napisz, który z przedstawionych na obrazach władców był starszy.
- _____

★ W średniowiecznym klasztorze

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4D4D9

Na dobry początek

- 1 Wykreśl z poziomych rzędów diagramu nazwy czterech zakonów, które zaczęły działać na ziemiach polskich w średniowieczu. Następnie zapisz je w wyznaczonych miejscach.

B	D	O	M	I	N	I	K	A	N	I	E	R	Z
K	L	B	E	N	E	D	Y	K	T	Y	N	I	P
A	N	C	Y	S	T	E	R	S	I	T	E	M	O
F	R	A	N	C	I	S	Z	K	A	N	I	E	W

1. _____ 3. _____
2. _____ 4. _____

- 2 Do podanych definicji dopisz odpowiadające im terminy.

_____ – miejsce zamieszkania wspólnoty zakonnej.
_____ – zasady, według których żyją zakonnicy.

- 3 Przyjrzyj się ilustracji. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Odpowiedz, czym zajmuje się mnich ukazany na ilustracji.

- b) Podaj nazwę pomieszczenia klasztornego, w którym mnisi wykonywali przedstawioną pracę.

- 4** Przeczytaj fragment reguły Świętego Benedykta. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Reguła Świętego Benedykta

Przed wszystkim trzeba wykorzenić w klasztorze tę wadę, aby nikt nie ważył się cokolwiek darować lub przyjmować bez pozwolenia opata¹ lub mieć cokolwiek na własność [...]. Nie wolno bowiem mnichom rozporządzać sobą samym, ani ciałem, ani swoją wolą. [...] Wszystko ma być wspólne dla wszystkich, jak napisano; niech nikt nie nazywa jakiegokolwiek rzeczy swoją ani nie ośmiela się przywłaszczyć jej sobie [...]. Lenistwo jest wrogiem duszy. Dlatego też bracia powinni w pewnych godzinach zajmować się pracą ręczną, a w innych Bożym czytaniem.

¹Opat – przełożony klasztoru męskiego.

Praca z tekstem źródłowym

- a)** Wyjaśnij, co Święty Benedykt nazywa „wrogiem duszy”.

- b)** Napisz, na czym polega zasada ubóstwa stosowana przez benedyktyńskich mnichów.

- 5** Opisz trzy korzyści, które wynikały z tego, że w średniowieczu na ziemiach polskich osiedlali się zakonnicy.

- ---
- ---
- ---

3 Polska Kazimierza Wielkiego

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H42HVV

Na dobry początek

- 1 Wykreśl z diagramu ukryty wyraz. Następnie wyjaśnij jego znaczenie.

C	K	I	U	N	I	W	E	R	S	Y	T	E	T	Z	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 2 Wyjaśnij znaczenie powiedzenia: *Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną.*

- 3 Napisz, kiedy i w jakich okolicznościach odbyła się słynna uczta u Wierzyńka.

4 Wstaw znak „X” w kratki przy dokonaniach Kazimierza Wielkiego.

- ☐ zapewnienie bezpieczeństwa polskim granicom
- ☐ uzyskanie cesarskiej korony
- ☐ wspieranie polskiej nauki
- ☐ prowadzenie wielu zwycięskich wojen
- ☐ powstanie w Polsce nowych miast i wsi
- ☐ dobre relacje z innymi krajami

5 Podaj w tabeli przyczyny i skutki założenia Akademii Krakowskiej.

Założenie Akademii Krakowskiej	
Przyczyny	Skutki

6 Oblicz, ile lat upłynęło między koronacją Kazimierza Wielkiego w 1333 roku a jego śmiercią w 1370 roku.

★ **7** Zgromadź informacje dotyczące siedmiu uniwersytetów działających we współczesnej Polsce. Wpisz w rubryki tabeli odpowiednie nazwy uczelni i daty ich powstania.

Miasto	Nazwa uniwersytetu	Rok powstania
Warszawa		
Poznań		
Toruń		
Katowice		
Łódź		
Wrocław		
Gdańsk		

★ Rycerze i zamki

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4LKH7

Na dobry początek

1 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ W wieku około 14 lat paż stawał się giermkim.
- ☐ Rycerzem mógł zostać chłopiec pochodzący z rodziny chłopskiej.
- ☐ Paziowie musieli uczestniczyć w wyprawach wojennych.
- ☐ Ostrogi służyły rycerzom do kierowania koniem podczas jazdy.
- ☐ Zamki były siedzibami rycerzy w czasie wojny, a w okresie pokoju pozostawały opuszczone.
- ☐ Kodeks rycerski pozwalał wojownikom zajmować się tworzeniem poezji.

2 Przyjrzyj się zamieszczonej ilustracji. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

a) Napisz, jaka ceremonia została przedstawiona na rysunku.

b) Wymień osoby, które brały udział w ukazanej uroczystości.

3 Jakie cechy wzorowego rycerza warto pielęgnować w dzisiejszych czasach? Uzasadnij swoją odpowiedź.

- 4 Odczytaj litery od prawej do lewej strony, aby odszyfrować nazwy trzech elementów wyposażenia rycerza. Zapisz je w odpowiednich miejscach.

M	Ł	E	H
---	---	---	---

A	I	P	O	K
---	---	---	---	---

A	J	O	R	B	Z
---	---	---	---	---	---

_____ – metalowe okrycie chroniące przed ciosami.

_____ – długa broń zakończona metalowym grotem.

_____ – ochronne nakrycie głowy.

- ★ 5 W dzisiejszych czasach zwyczaje oraz ideały średniowiecznych rycerzy są pielęgnowane przez członków bractw rycerskich. Odszukaj informacje na temat jednego z takich stowarzyszeń. Wyjaśnij, na czym polega jego działalność.

- ★ 6 Wyobraź sobie, że należysz do średniowiecznego rodu rycerskiego. Zaprojektuj herb rodu i nadaj mu nazwę.

Nazwa: _____

4 Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska

Na dobry początek

Obejrzyj film

docwiczenia.pl
Kod: H48S7R

1 Podkreśl prawidłowe zakończenie zdania.

Władysław Jagiełło pochodził z

☐ A Czech.

☐ C Węgier.

☐ B Litwy.

☐ D Francji.

2 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

☐ Jadwiga pochodziła z dynastii andegaweńskiej.

☐ Zakon krzyżacki powstał w XIV wieku.

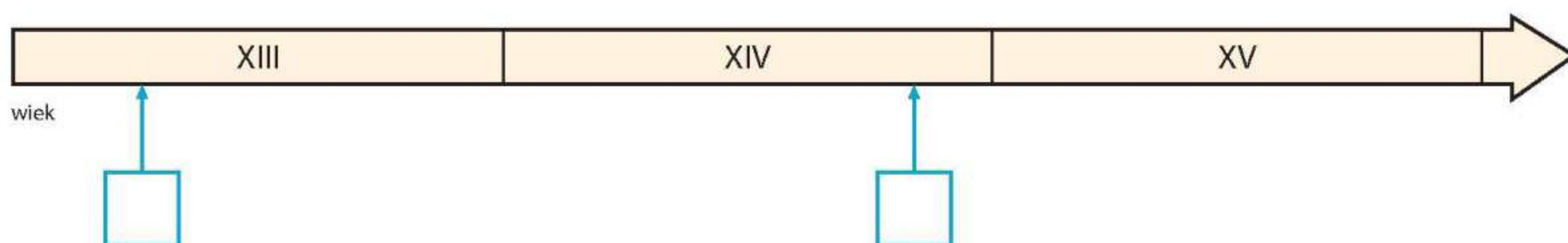
☐ Konrad Mazowiecki był ojcem Jadwigi.

☐ Władysław Jagiełło był mężem polskiej władczyni Jadwigi.

☐ Litwa przyjęła chrzest za pośrednictwem Polski.

☐ Zakon krzyżacki został założony w Prusach.

3 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

a) Zapisz nad osią czasu właściwą nazwę epoki historycznej.

b) Wstaw we właściwe kratki pod osią czasu litery odpowiadające poszczególnym wydarzeniom. Jedno z wydarzeń nie zostało zaznaczone.

☐ A sprowadzenie Krzyżaków do Polski w 1226 roku

☐ B śmierć Władysława Jagiełły w 1434 roku

☐ C koronacja Jadwigi na króla Polski w 1384 roku

4 Oblicz, ile lat upłynęło między sprowadzeniem Krzyżaków do Polski w 1226 roku a zawarciem unii w Krewie w 1385 roku.

- 5** Przyjrzyj się mapie ukazującej Europę Środkowo-Wschodnią w XIV i XV wieku. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- Zamaluj dwoma dowolnymi kolorami obszary zajmowane przez Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie. Uzupełnij tymi kolorami legendę mapy.
- Podaj nazwy dwóch miast leżących na obszarze Wielkiego Księstwa Litewskiego.
 - _____
 - _____
- Zaznacz nazwę państwa, z którego pochodziła Jadwiga.
- Zamaluj dowolnym kolorem ziemie należące do państwa krzyżackiego.
- Podkreśl nazwę miejscowości, w której doszło do zawarcia unii polsko-litewskiej w 1385 roku.

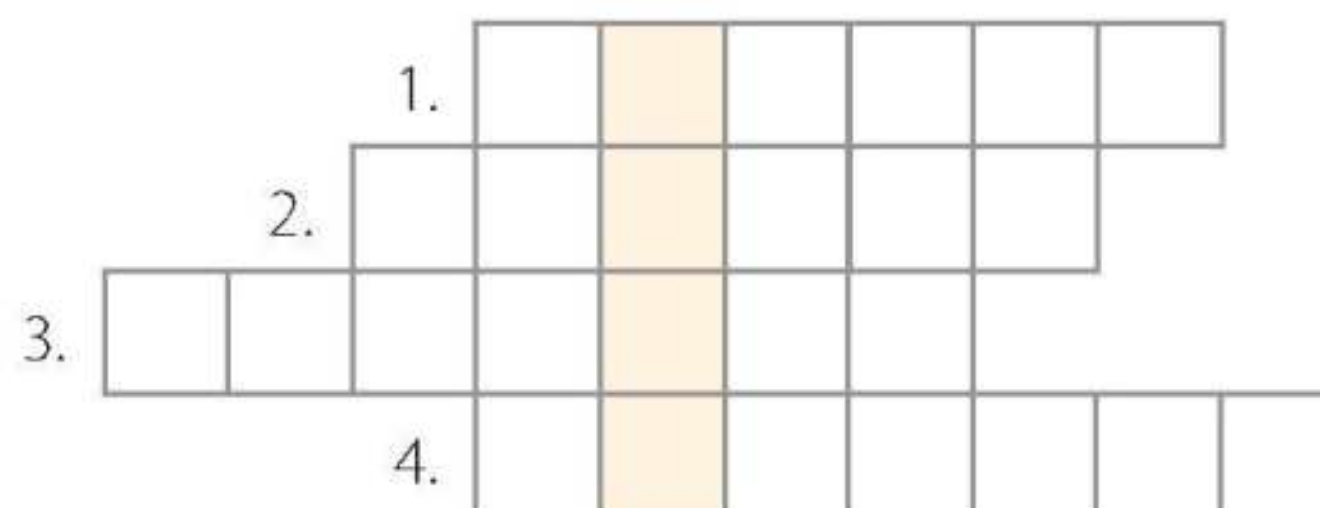
- 6** Zapisz w wyznaczonych miejscach po dwie przyczyny, które skłoniły Polskę i Litwę do zawarcia unii w 1385 roku.

Przyczyny ze strony Polski	Przyczyny ze strony Litwy
• _____	• _____
• _____	• _____

- 7** Wymień trzy skutki zawarcia unii polsko-litewskiej w 1385 roku.

- _____
- _____
- _____

- 8** Rozwiąż krzyżówkę. Następnie wyjaśnij znaczenie otrzymanego hasła.

1. Imię króla Węgier, który był następcą Kazimierza Wielkiego na polskim tronie.
2. Imię księcia mazowieckiego, który sprowadził Krzyżaków do Polski.
3. Polska władczyni, która wsparła finansowo podupadającą Akademię Krakowską.
4. Stolica państwa zakonu krzyżackiego.

ZNACZENIE HASŁA: _____

- ★ 9** Zgromadź informacje dotyczące dynastii Jagiellonów, którą założył Władysław Jagiełło.

- Podaj, do którego wieku Jagiellonowie rządzili Polską.

- Wymień trzech królów Polski z dynastii Jagiellonów.

5 Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem

Na dobry początek

- 1 Rozwiąż rebus. Zapisz w wyznaczonym miejscu hasło – imię i przydomek znanej postaci historycznej. Wyjaśnij, kim była ta osoba.

~~mek~~

ie=i ~~k~~

j=r ik=y

HASŁO: _____

KIM BYŁA TA POSTAĆ? _____

- 2 Przyjrzyj się fragmentowi obrazu. Następnie odpowiedz na pytania.

Praca z ilustracją

- a) Kogo przedstawia ilustracja?

- ☐ A Księcia Witolda.
- ☐ B Władysława Jagiełłę.
- ☐ C Zawiszę Czarnego.
- ☐ D Ulricha von Jungingena.

- b) Kim była ukazana postać?

- c) Kto jest autorem przedstawionego obrazu?

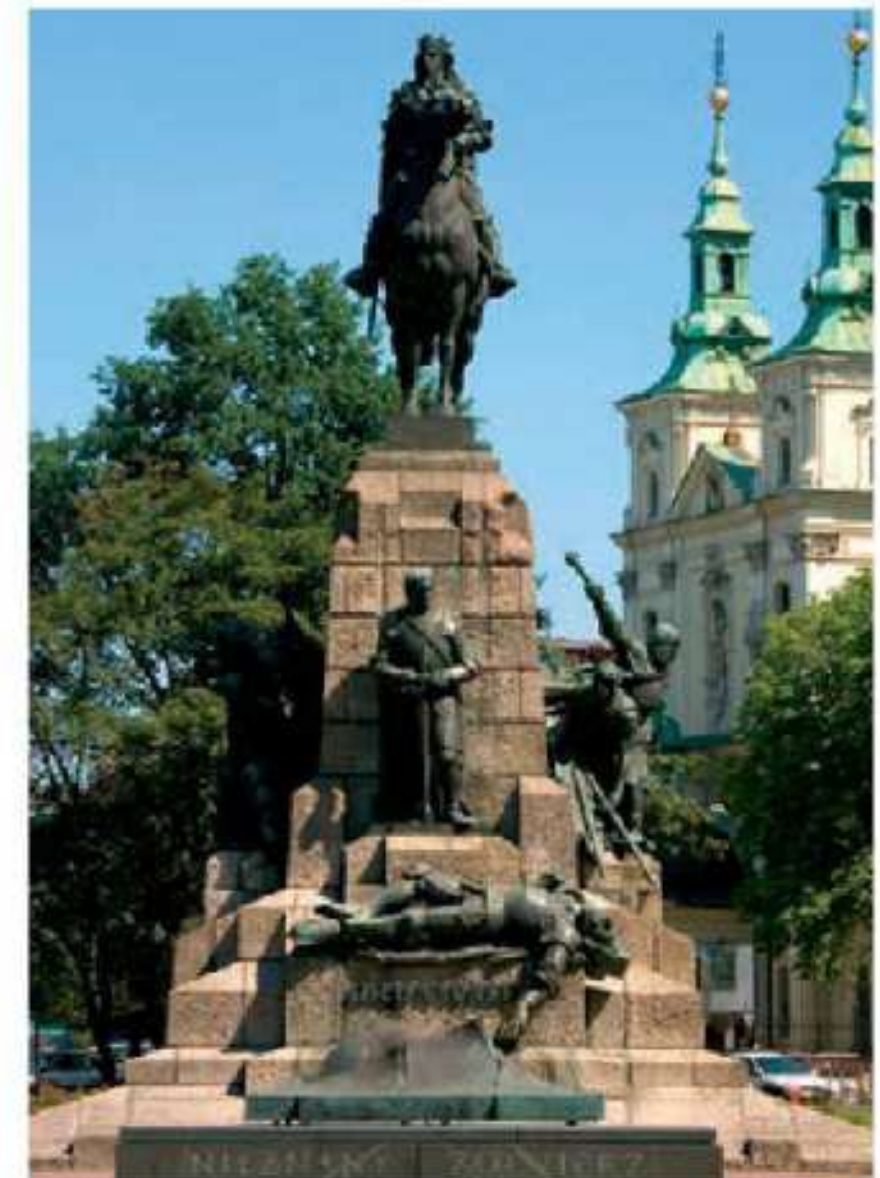
- 3 Oblicz, ile lat upłynęło między bitwą pod Grunwaldem w 1410 roku a śmiercią Zawiszy Czarnego w 1428 roku.
-
- 4 Wymień dwa skutki bitwy pod Grunwaldem w 1410 roku.
- ---
 - ---
- 5 Wyjaśnij, jak rozumiesz słowa, które kończą przyrzeczenie harcerskie: *Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy*.
-
-
-
-
- ★ 6 Przyjrzyj się fotografii przedstawiającej pomnik Grunwaldzki w Krakowie. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

a) Napisz, który władca Polski został przedstawiony na szczycie pomnika.

b) Określ, kim jest postać ukazana na przedzie. Wyjaśnij, co oznacza jej poza.

c) Podaj, która rocznica bitwy pod Grunwaldem została uczczona przez odsłonięcie przedstawionego pomnika.

6 Mikołaj Kopernik – wielki astronom

Na dobry początek

1 Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Mikołaj Kopernik urodził się w 1473 roku, czyli w wieku

☐ A XIV.

☐ C XVI.

☐ B XV.

☐ D XVII.

2 Połącz z właściwymi opisami nazwy miast, w których przebywał Mikołaj Kopernik.

Frombork •

• miejsce narodzin Kopernika

Kraków •

• miejscowość, której obroną uczony dowodził w latach 1520–1521

Olsztyn •

• miasto, w którym studiował Kopernik

Toruń •

• miejsce śmierci astronoma

3 Ułóż z podanych liter nazwy dziedzin nauki, którymi zajmował się Mikołaj Kopernik.

M	D	Y	E	N	A	Y	C

E	O	K	A	N	O	I	M

T	A	M	E	A	Y	K	T	A	M

S	A	T	O	N	A	R	M	I	O

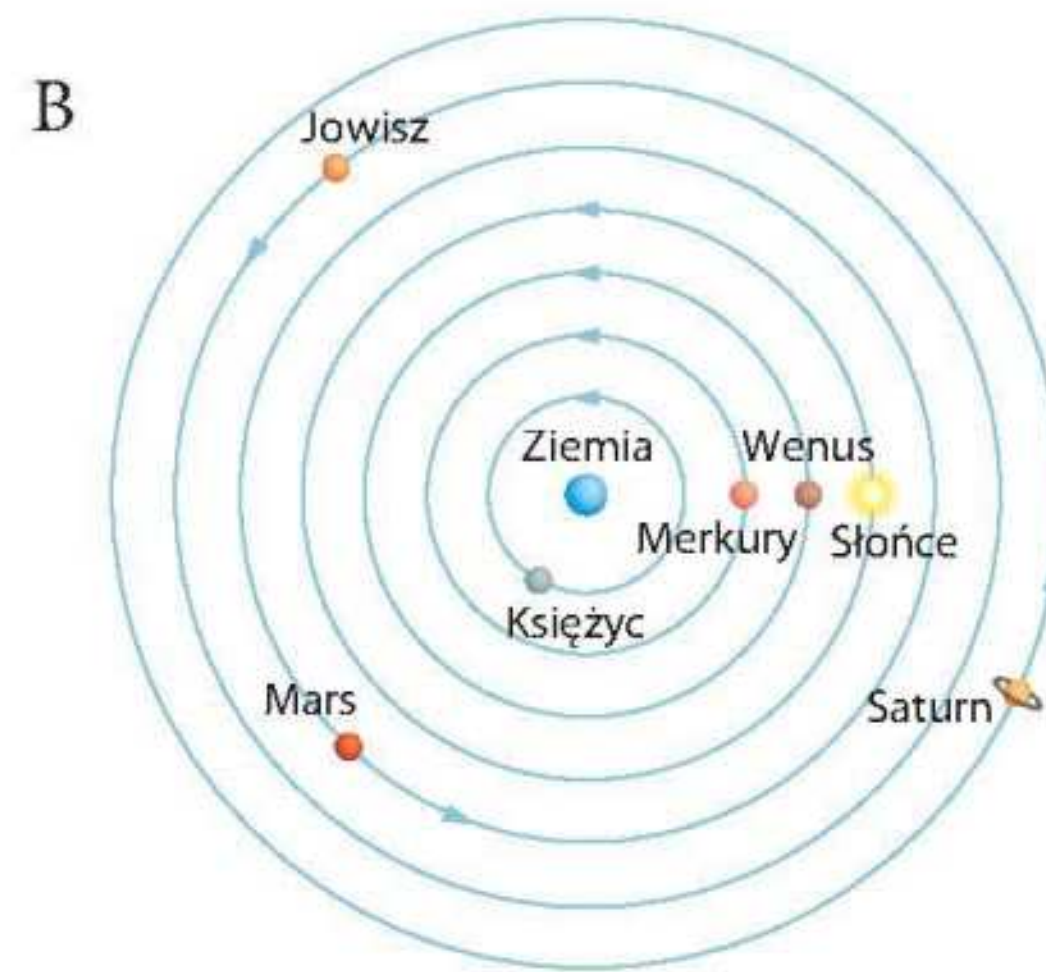
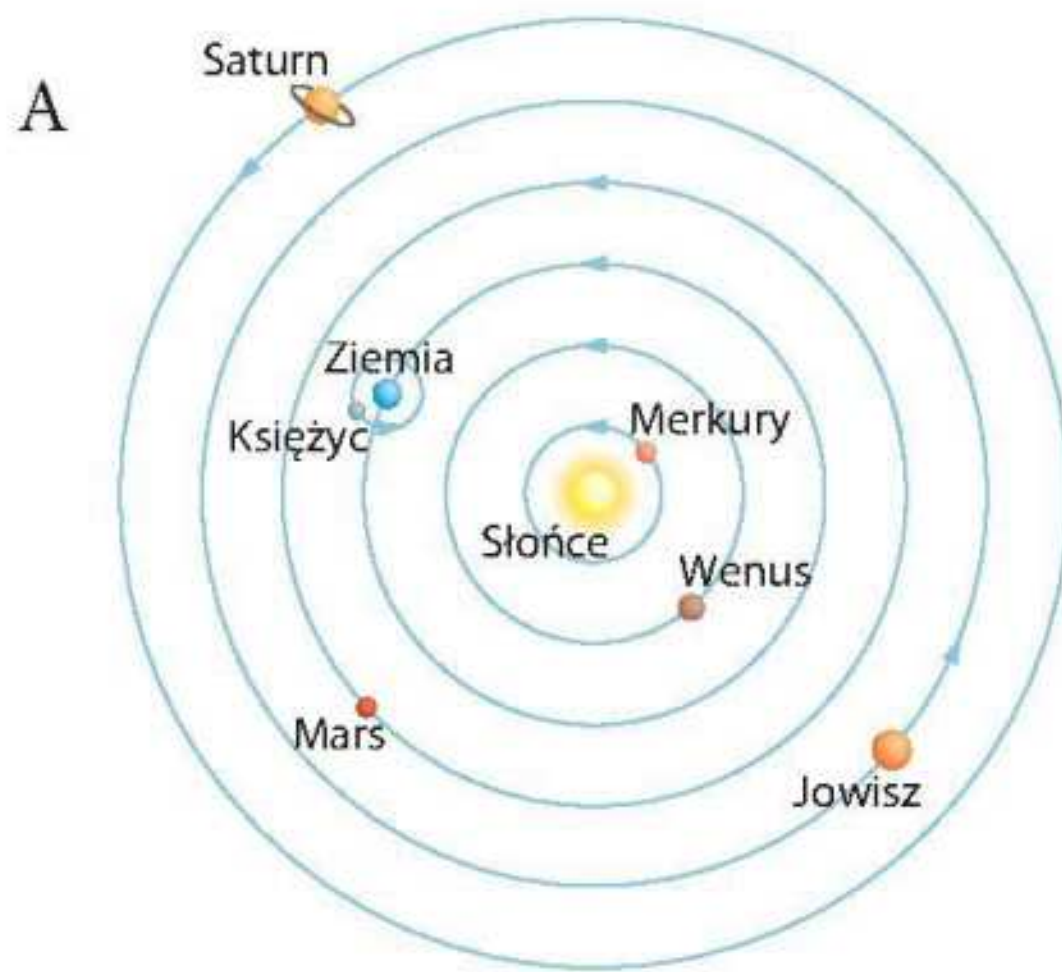

Dobra rada

Wykreślaj wykorzystane już litery. Każdej z nich możesz użyć tylko raz.

4 Oblicz, ile lat upłynęło między narodzinami Mikołaja Kopernika w 1473 roku a wydaniem jego dzieła *O obrotach sfer niebieskich* w 1543 roku.

- 5 Napisz, który schemat przedstawia średniowieczny model wszechświata, a który – model opracowany przez Mikołaja Kopernika.

- 6 Przeczytaj zamieszczony fragment przedmowy do dzieła Mikołaja Kopernika. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Mikołaj Kopernik o swoim dziele

Dostatecznie jasno, Ojciec Święty, zdaję sobie sprawę z tego, że znajdą się ludzie, którzy gdy tylko posłyszają, iż w tych moich księgach o obrotach sfer wszechświata przypisuję jakieś ruchy kuli ziemskiej, zaraz podniosą krzyk, że należy mnie wraz z takim przekonaniem potępić. [...] długo się wahałem, czy wydać te księgi, które napisałem dla udowodnienia ruchu Ziemi, czy też może pójść raczej za przykładem [...] innych myślicieli, którzy mieli zwyczaj przekazywać tajemnice swojej nauki nie pisemnie, lecz ustnie, tylko swoim najbliższym i przyjaciołom.

Praca z tekstem źródłowym

a) Napisz, do kogo Mikołaj Kopernik skierował przedmowę do swojej książki.

b) Wyjaśnij, dlaczego polski astronom miał wątpliwości, czy powinien wydać swoje dzieło.

Podsumowanie rozdziału II

Sprawdź, czy potrafisz

- 1 Napisz, który władca Polski jako pierwszy przyjął chrzest. Określ, kiedy to nastąpiło.

- 2 Umieść pod portretami trzech królów Polski właściwe wyrażenia z ramki. Jedno z nich jest niepotrzebne.

*założenie Akademii Krakowskiej, wyprawa biskupa Wojciecha,
uczta u Wierzyńka, zawarcie unii polsko-litewskiej,
zjazd gnieźnieński, bitwa pod Grunwaldem, ślub z Dobrawą*

Bolesław Chrobry

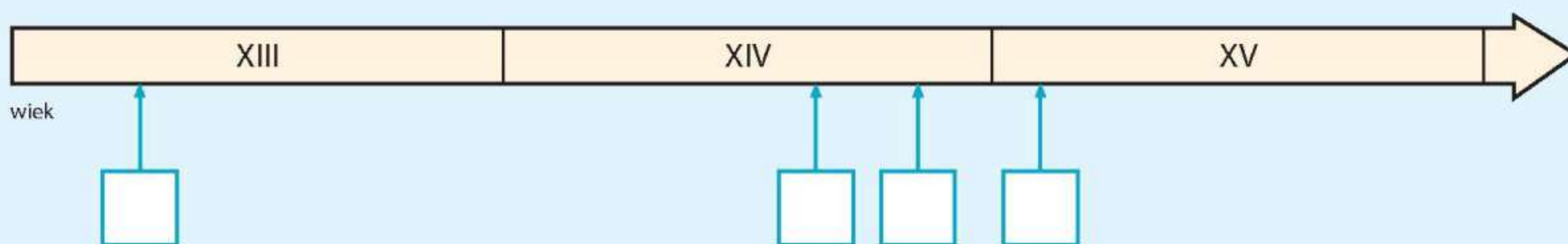
Kazimierz Wielki

Władysław Jagiełło

- 3 Odpowiedz, o kim mówi się, że *wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię*. Wytłumacz, co oznaczają te słowa.

- 4 Przyjrzyj się osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Wstaw we właściwe kratki pod osią czasu litery odpowiadające poszczególnym wydarzeniom z historii Polski.

- ☐ A bitwa pod Grunwaldem w 1410 roku
- ☐ B założenie Akademii Krakowskiej w 1364 roku
- ☐ C unia w Krewie w 1385 roku
- ☐ D sprowadzenie Krzyżaków do Polski w 1226 roku

- b) Zaznacz wiek, w którym panował w Polsce Kazimierz Wielki.

- 5 Oblicz, ile lat upłynęło między sprowadzeniem Krzyżaków do Polski w 1226 roku a bitwą pod Grunwaldem w 1410 roku.

- 6 Wpisz literę „P” w kratki obok sformułowań mówiących o przyczynach zawarcia unii w Krewie, a literę „S” – przy wyrażeniach opisujących skutki tego wydarzenia.

- ☐ Zawarcie sojuszu pomiędzy Polską a Litwą.
- ☐ Chęć przyjęcia chrztu przez wielkiego księcia Litwy.
- ☐ Koronacja Władysława Jagiełły na króla Polski.
- ☐ Chęć odzyskania przez Polskę i Litwę ziem zabranych przez Krzyżaków.
- ☐ Zawarcie małżeństwa przez Jadwigę i Jagiełłę.
- ☐ Agresywna polityka państwa krzyżackiego wobec Polski i Litwy.

- 7 Wymień zasługi Jadwigi dla polskiej kultury i nauki.

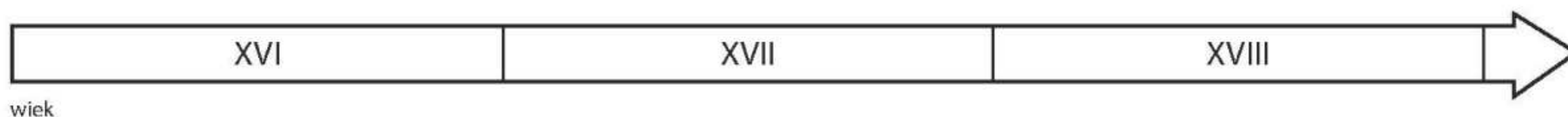
III. Wojny i upadek Rzeczypospolitej

1 Jan Zamoyski i złoty wiek Polski

Na dobry początek

1 Przyjrzyj się osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zamaluj stulecie nazywane złotym wiekiem w dziejach Polski.
- b) Zaznacz i podpisz na osi czasu datę założenia Zamościa, czyli 1580 rok.

2 Przyjrzyj się zamieszczonej ilustracji. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Zapisz w wyznaczonych miejscach imiona i nazwiska przedstawionych postaci oraz określ, jakie pełniły one funkcje państwowe.
- b) Napisz imię i nazwisko autora zaprezentowanego obrazu.

- 3** Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.
- ☐ Wojna z Carstwem Rosyjskim w latach 1577–1582 zakończyła się zwycięstwem Rzeczypospolitej.
 - ☐ Za panowania Stefana Batorego Jan Zamoyski otrzymał tytuł hetmana.
 - ☐ Stefan Batory był włoskim księciem.
 - ☐ Zygmunt II August był ostatnim królem Polski z dynastii Jagiellonów.
 - ☐ Centralnym punktem Zamościa był pałac Jana Zamoyskiego.
 - ☐ Kaplica Zygmuntowska na Wawelu powstała w XVI wieku.

- 4** Wyjaśnij, jakie trudności miał Stefan Batory ze sprawowaniem rządów w Rzeczypospolitej.

- 5** Wstaw znak „X” przy dwóch wyrazach, które określają Jana Zamoyskiego.

- ☐ hetman
 - ☐ król
 - ☐ biskup
 - ☐ kanclerz

- ★ 6 Wyjaśnij, jak rozumiesz powszechnie znane słowa Jana Zamoyskiego: *Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie.*

2 XVII wiek – stulecie wojen

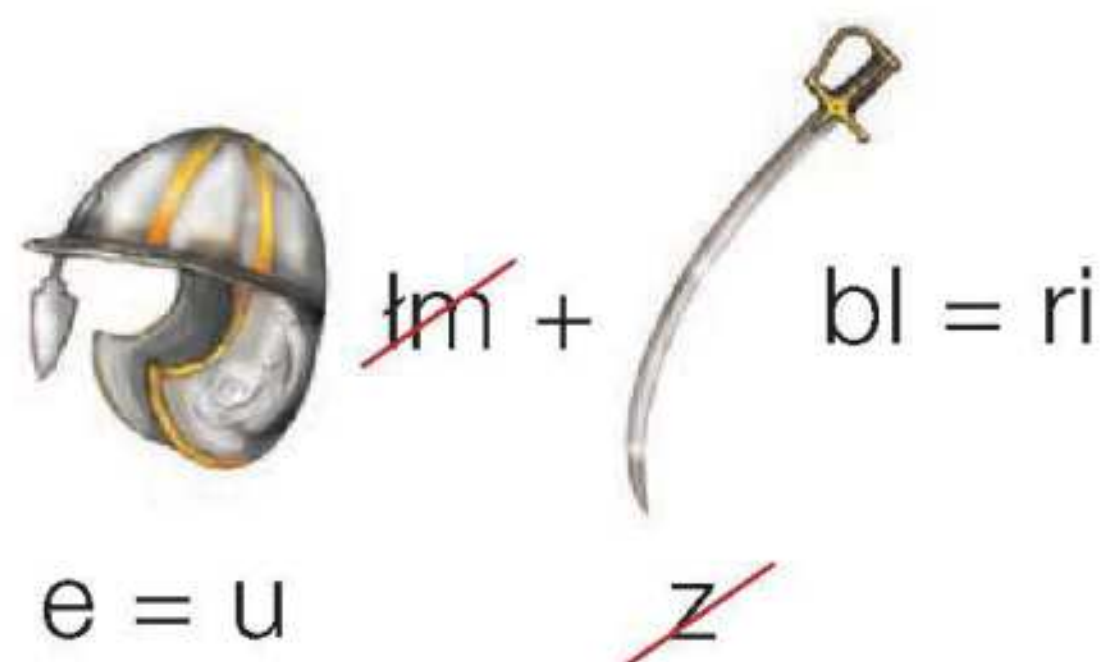

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H41JTS

Na dobry początek

- 1 Rozwiąż rebus. Zapisz otrzymane hasło w wyznaczonym miejscu. Wyjaśnij, co oznacza to słowo.

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 2 Umieść pod każdym z portretów dwa wyrażenia z ramki, które dotyczą ukazanej postaci. Jedno wyrażenie jest niepotrzebne.

król Polski, przeor klasztoru w Częstochowie, mistrz wojny podjazdowej, dowódca wojsk polskich w bitwie pod Kircholmem, postać wymieniona w tekście polskiego hymnu, zwycięzca bitwy pod Wiedniem, dowódca obrony Jasnej Góry

Jan Sobieski

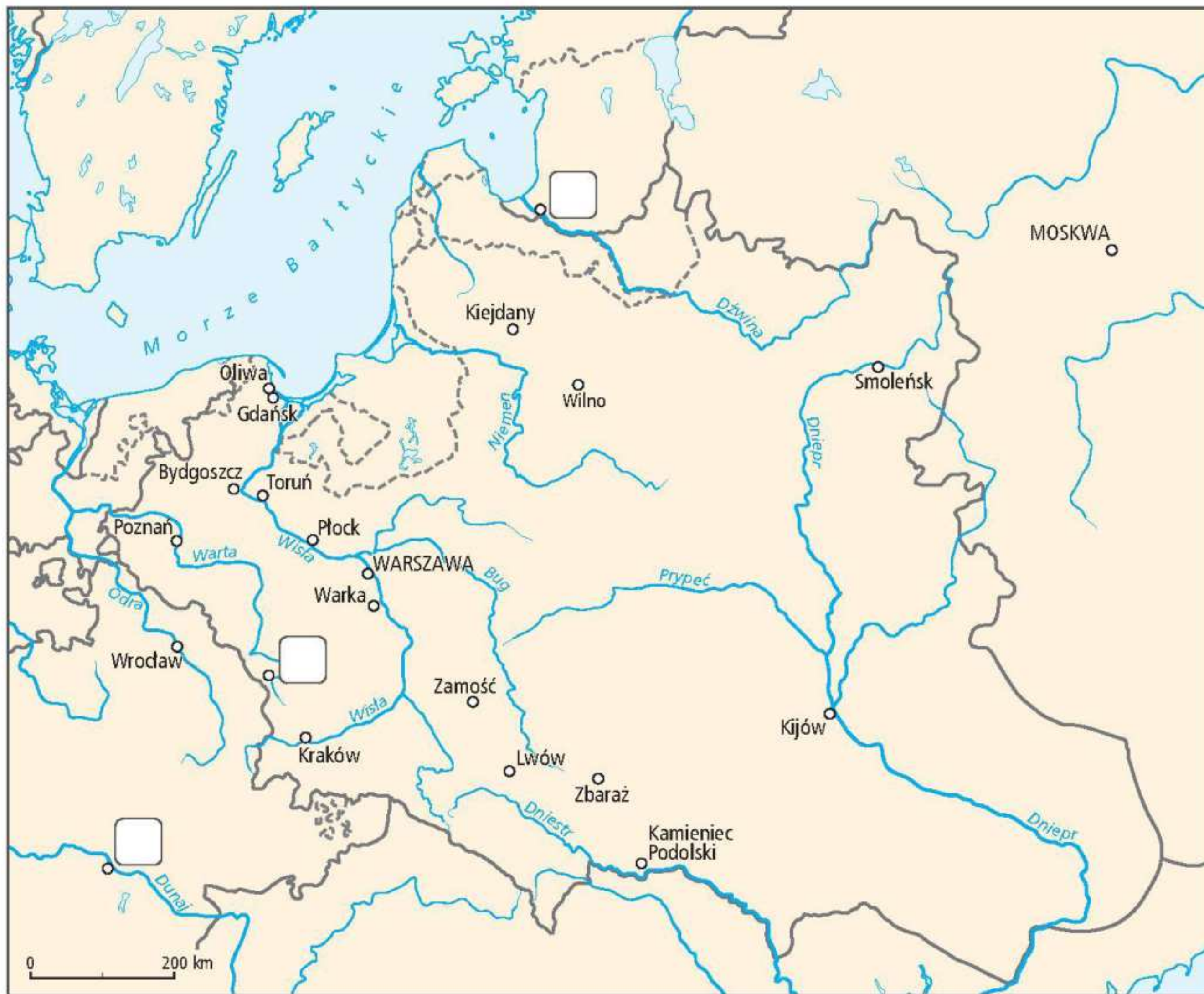

Augustyn Kordecki

Stefan Czarniecki

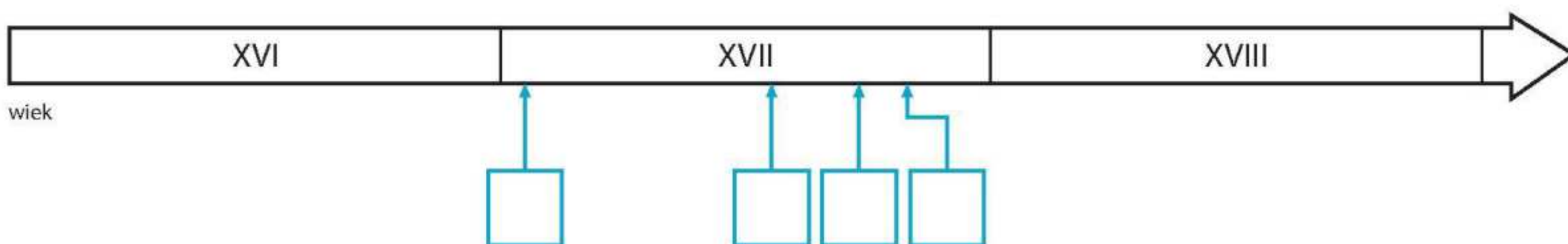
- 3** Przyjrzyj się zamieszczonej mapie, ukazującej Europę Środkowo-Wschodnią w XVII wieku. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- a)** Zamaluj dowolnym kolorem obszar Rzeczypospolitej na początku XVII wieku.
 - b)** Wpisz w trzy puste pola na mapie właściwe litery odpowiadające miejscowościom związanym z wojnami w XVII wieku.
 - ☐ A Wiedeń
 - ☐ B Chocim
 - ☐ C Kircholm
 - ☐ D Częstochowa
 - c)** Podkreśl nazwę miejscowości, w której podpisano traktat pokojowy między Polską a Szwecją w 1660 roku.
- 4** Podkreśl jedno wyrażenie w każdym nawiasie, tak aby powstały zdania prawdziwe.
- W bitwie pod Kircholmem wojska polskie pokonały (*Turków / Szwedów*).
 - Na krótko przed śmiercią Stefan Czarniecki otrzymał tytuł (*księcia / hetmana*).
 - W 1683 roku Jan III Sobieski pokonał pod Wiedniem wojska (*tureckie / austriackie*).

- 5 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zaznacz dowolnym kolorem wiek nazywany stuleciem wojen.
b) Umieść na osi czasu litery odpowiadające podanym wydarzeniom.

- ☐ A bitwa pod Kircholmem – 1605 rok
☐ B odsiecz wiedeńska – 1683 rok
☐ C bitwa pod Chocimiem – 1673 rok
☐ D obrona Jasnej Góry przed Szwedami – 1655 rok

- 6 Oblicz, ile lat upłynęło między bitwą pod Kircholmem a odsieczą wiedeńską.

- 7 Wymień pięć skutków wojen prowadzonych przez Polskę w XVII wieku.

- ---
- ---
- ---
- ---
- ---

- ★ 8 Wyjaśnij znaczenie słów Stefana Czarnieckiego: *Jam nie z soli ani z roli, ale z tego, co mnie boli, wyrośłem.*

★ Czesy stanisławowskie

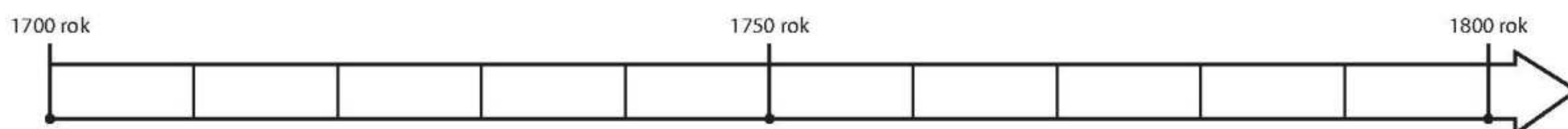

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H45BVX

Na dobry początek

- 1 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zamaluj okres, w którym żył Stanisław August Poniatowski (lata 1732–1798).
b) Zaznacz na osi i podpisz datę koronacji króla Poniatowskiego, czyli 1764 rok.

- 2 Wyjaśnij, jakie były cele powołania do życia podanych instytucji. Uzupełnij tabelę.

Nazwa instytucji	Cel jej utworzenia
Szkoła Rycerska	
Komisja Edukacji Narodowej	

- 3 Wyjaśnij, jakie zmiany w polskim szkolnictwie zostały wprowadzone przez Komisję Edukacji Narodowej.

- 4** Zapoznaj się z fragmentem tekstu dotyczącego edukacji Stanisława Augusta Poniatowskiego. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Edukacja młodego Stanisława Poniatowskiego

Wychowaniem najukochańszego [dziecka] – Stanisława – matka zajęła się, gdy miał trzy lata. Czyniła to z nieślabnącą troską [...]. Zgodnie z duchem nowej epoki, której zwiastuny docierały już w tym czasie dość swobodnie do [...] polskich domów, zapewniono mu wykształcenie formujące nowocześnie oświeconego człowieka. Służyła temu, oczywiście, znajomość języków, ale równie ważne były studia nad literaturą i historią ojczystego kraju, wiedza o genealogii rodów, zainteresowanie przyrodą i geografią, poznanie zagadnień prawa, polityki, a także najnowszych osiągnięć fizyki i matematyki.

Praca z tekstem źródłowym

a) Odpowiedz, o jakiej nowej epoce jest mowa w tekście.

b) Napisz, jakie – według Ciebie – elementy wykształcenia były ważne dla przyszłego króla Polski. Uzasadnij swoją odpowiedź.

- 5** Wpisz w wyznaczone miejsca imiona i nazwiska właściwych postaci historycznych.

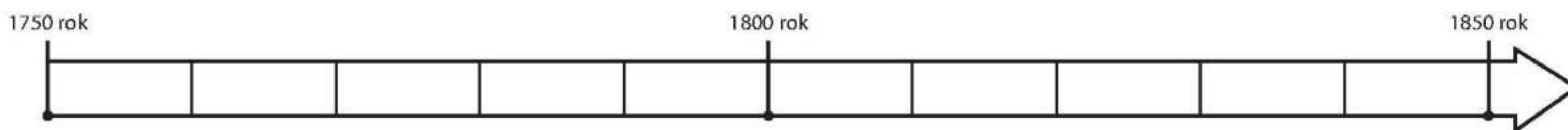
- Historyk, który na zlecenie polskiego władcy napisał siedmiotomowe dzieło opisujące dzieje Polski.
- Autor dzieła *O skutecznym rad sposobie*, dotyczącego słabości ustroju Rzeczypospolitej i sposobu jego naprawy.
- Nadworny malarz polskiego króla, tworzący w czasach stanisławowskich. Malował obrazy, na których ukazywał sceny z dziejów Polski, oraz portrety polskich władców.

3 Tadeusz Kościuszko na czele powstania

Na dobry początek

- 1 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zaznacz na osi i zapisz rok, w którym wybuchło powstanie kościuszkowskie.
b) Podaj, w którym wieku doszło do powstania kościuszkowskiego.

- 2 Oblicz, ile lat temu wybuchło powstanie kościuszkowskie.

- 3 Przyjrzyj się zamieszczonej ilustracji. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Napisz, jak jest nazywany ukazany na rysunku uczestnik powstania kościuszkowskiego walczący kosą.

- b) Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Przedstawiony powstaniec należał do

☐ A szlachty.

☐ C mieszczaństwa.

☐ B chłopstwa.

☐ D duchowieństwa.

- 4 Uporządkuj podane wydarzenia w kolejności chronologicznej. W tym celu wpisz w kratki cyfry od 1 do 5.

- ☐ złożenie przysięgi przez Kościuszkę w Krakowie
- ☐ uchwalenie Konstytucji 3 maja
- ☐ upadek powstania kościuszkowskiego
- ☐ trzeci rozbiór Polski
- ☐ bitwa pod Racławicami

- 5** Przyjrzyj się zamieszczonemu fragmentowi obrazu. Następnie odpowiedz na pytania.

Praca z ilustracją

- a)** Gdzie rozegrała się przedstawiona bitwa?
-
- b)** Jak nazywa się osoba gasząca lont armaty?
-

- 6** Zapoznaj się z informacjami zawartymi w tabeli. Następnie wykonaj polecenia.

Rozbiory Polski			
Państwa zaborcze	Austria	Prusy	Rosja
Liczba ludności żyjącej w danym zaborze	4,1 mln	2,6 mln	5,5 mln
Powierzchnia zagarniętego terytorium	130 tys. km ²	141 tys. km ²	462 tys. km ²

Praca z danymi

- a)** Określ, które z państw zaborczych zagarnęło największy obszar.
-
- b)** Napisz, w którym zaborze znalazło się najmniej mieszkańców Rzeczypospolitej.
-

- ★ **7** Wyjaśnij, dlaczego Tadeusz Kościuszko jest uważany za bohatera Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.
-
-
-
-

- 8** Zapoznaj się z zamieszczoną mapą, ukazującą Rzeczpospolitą w II połowie XVIII wieku. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- a)** Zamaluj dowolnym kolorem ziemie zagarnięte przez Austrię w wyniku trzeciego rozbioru Polski. Uzupełnij tym kolorem legendę mapy.
- b)** Pokoloruj dowolnie obszar zajęty przez Prusy podczas trzeciego rozbioru Polski i uzupełnij legendę.
- c)** Zaznacz dowolnym kolorem tereny zabrane przez Rosję po trzecim rozbiorze Polski. Wypełnij tym kolorem odpowiednie pole w legendzie.
- d)** Podkreśl nazwę miejscowości, w której rozpoczęło się powstanie kościuszkowskie.

4 Legiony Polskie i hymn narodowy

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4A5HZ

Na dobry początek

- 1 Wykreśl z diagramu ukryty wyraz. Następnie zapisz w wyznaczonym miejscu otrzymane hasło i wyjaśnij jego znaczenie.

B	A	E	M	I	G	R	A	C	J	A	M	K
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 2 Przeczytaj fragment odezwy legionowej. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Odezwa legionowa

Do współobywateli! Wierny ojczyźnie mojej do ostatniego momentu walczyłem za jej wolność pod nieśmiertelnym Kościuszką. Upadła ona pod przemocą i nie zostaje nam [nic] jak pocieszające wspomnienie, żeśmy krew przelewali za ziemię przodków naszych, żeśmy widzieli nasze chorągwie zwycięskie pod Dubienką, Racławicami, Warszawą i Wilnem. Polacy, nadzieja powstaje [...], Francja zwycięża, ona się bije za sprawę narodów, starajmy się osłabić jej nieprzyjaciół. [...] Legiony Polskie formują się we Włoszech [...]. [...] przybywajcie koledzy, rzucajcie broń, którą was nosić przymuszono; bijmy się za sprawę wspólną wszystkich narodów, za wolność [...].

Praca z tekstem źródłowym

- a) Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Autorem zacytowanej odezwy legionowej był

☐ A Napoleon Bonaparte.

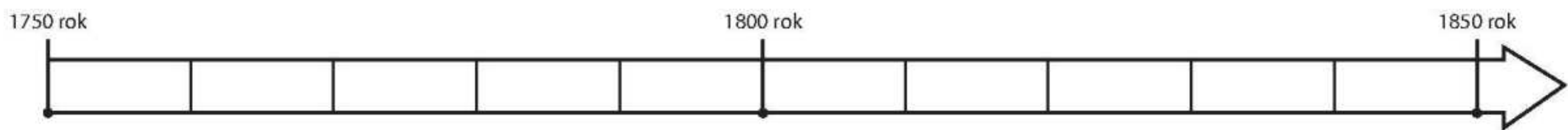
☐ C Jan Henryk Dąbrowski.

☐ B Tadeusz Kościuszko.

☐ D Józef Wybicki.

- b) Napisz, do czego zachęcał polskich żołnierzy autor tekstu.

- 3** Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a)** Zaznacz na osi i podpisz rok, w którym utworzono Legiony Polskie we Włoszech.
b) Zapisz nad osią czasu właściwą nazwę epoki historycznej.
- 4** Wyjaśnij, dlaczego żołnierze Legionów Polskich zdecydowali się walczyć u boku armii francuskiej Napoleona Bonapartego.

- 5** Uzupełnij tabelę dotyczącą postaci historycznych.

Imię i nazwisko	Charakterystyka postaci
Stefan Czarniecki	
	Polski szlachcic, polityk, pisarz i generał; autor słów polskiego hymnu narodowego.
Jan Henryk Dąbrowski	
	Francuski generał, wybitny dowódca wojskowy; zasłynął w walkach przeciwko Austrii.

6 Napisz, jak początkowo brzmiał tytuł *Mazurka Dąbrowskiego*.

★ 7 Zapoznaj się z zamieszczonymi fragmentami polskiego hymnu. Następnie połącz każdy z nich z właściwą ilustracją autorstwa Juliusza Kossaka.

*Marsz, marsz, Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.*

*Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.*

*Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany:
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.*

★ 8 Odpowiedz na pytania dotyczące muzeum przedstawionego na fotografii. Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji.

• W jakiej miejscowości znajduje się Muzeum Hymnu Narodowego?

• Dlaczego właśnie tam utworzono to muzeum?

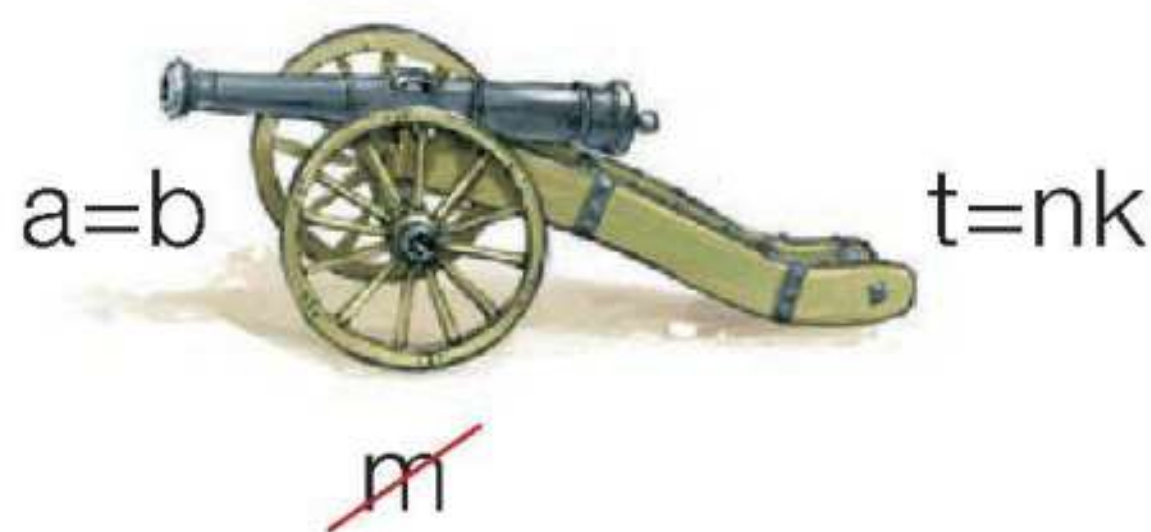
• Którego muzeum oddziałem jest Muzeum Hymnu Narodowego?

5 Romuald Traugutt i powstanie styczniowe

Na dobry początek

- 1 Rozwiąż rebus. Zapisz otrzymane hasło w wyznaczonym miejscu i wyjaśnij, co oznacza to słowo.

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 2 Przyjrzyj się zamieszczonej ilustracji. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Wymień elementy uzbrojenia przedstawionej postaci.

- b) Wyjaśnij, jakie elementy ubioru świadczą o tym, że ukazana postać to polski powstaniec.

- 3 Uporządkuj podane wydarzenia w kolejności chronologicznej. W tym celu wpisz w kratki cyfry od 1 do 5.

- ☐ objęcie dowództwa nad powstaniem przez Romualda Traugutta
- ☐ utrata przez Polskę niepodległości
- ☐ przeprowadzenie branki
- ☐ aresztowanie Romualda Traugutta przez Rosjan
- ☐ wybuch powstania styczniowego

- 4 Przeczytaj tekst pieśni z okresu powstania styczniowego. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Pieśń powstańców uciekających przed branką

*Jeszcze Polska nie zginęła,
gdyśmy wyszli cali,
gdy do ręki broń dostaniem,
będziem wroga prali [bili].*

*Marsz, marsz, do lasu,
Bóg nam da zwycięstwo!
Co wszczęła rozpacz,
to dokona męstwo.*

Praca z tekstem źródłowym

- a) Napisz, do którego znanego utworu nawiązuje ta pieśń.

- b) Wyjaśnij, co zapowiadają Polacy uciekający przed branką.

- 5 Uzupełnij tabelę dotyczącą przyczyn i skutków powstania styczniowego. Zapisz wyrażenia z ramki w odpowiednich kolumnach tabeli. Jedno z nich jest niepotrzebne.

liczne aresztowania i zsyłki na Syberię, branka przeprowadzona przez Rosjan, dążenie Polaków do odzyskania niepodległości, śmierć wielu powstańców, powstanie Legionów Polskich

Powstanie styczniowe	
Przyczyny	Skutki
• _____	• _____
• _____	• _____
• _____	• _____

6 Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka

Na dobry początek

- 1 Wykreśl z diagramu ukryty wyraz. Następnie wyjaśnij jego znaczenie.

A	E	M	R	A	D	O	C	J
---	---	---	---	---	---	---	---	---

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 2 Przeczytaj tekst dotyczący Marii Skłodowskiej-Curie. Następnie wykonaj polecenia.

Maria Salomea Skłodowska-Curie (1867–1934) – fizyczka i chemiczka, dwukrotna laureatka Nagrody Nobla (w 1903 i 1911 roku). Urodziła się w Warszawie, która leżała wówczas w Imperium Rosyjskim. Była piątym i ostatnim dzieckiem w znanej rodzinie nauczycielskiej, wywodzącej się z drobnej szlachty. Gdy Maria miała 10 lat, rozpoczęła naukę w szkole dla dziewcząt, którą wcześniej prowadziła jej matka. Następnie kształciła się w III Żeńskim Gimnazjum Rządowym, które ukończyła w 1883 roku ze złotym medalem. Następnie rozpoczęła studia w Paryżu.

Praca z tekstem

- a) Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Maria Skłodowska-Curie żyła na przełomie

☐ A XVI i XVII wieku.

☐ C XVIII i XIX wieku.

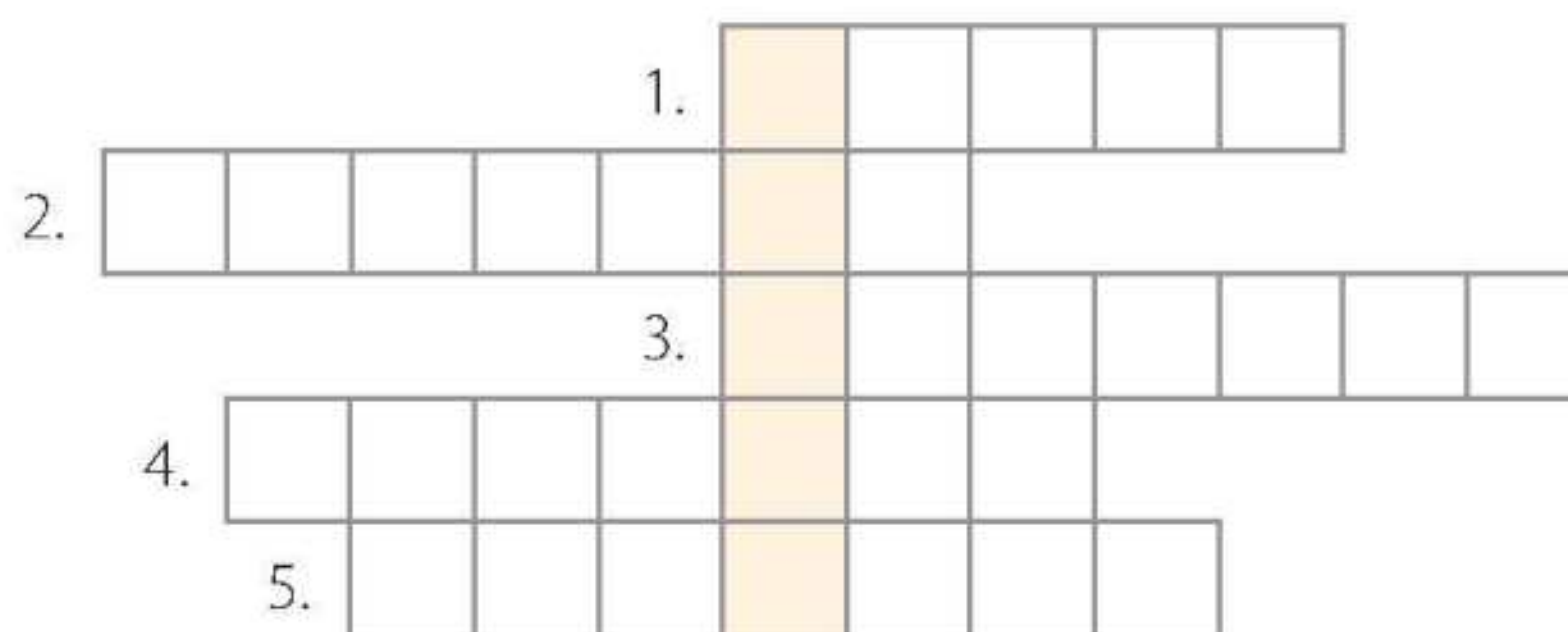
☐ B XVII i XVIII wieku.

☐ D XIX i XX wieku.

- b) Oblicz, w którym roku Maria Skłodowska rozpoczęła naukę w szkole dla dziewcząt.

- c) Oblicz, ile lat miała polska uczona, kiedy otrzymała po raz pierwszy Nagrodę Nobla.

3 Rozwiąż krzyżówkę. Następnie wyjaśnij znaczenie otrzymanego hasła.

1. Imię męża Marii Skłodowskiej-Curie.
2. Miejsce w Paryżu, w którym pochowano wybitną chemiczkę i fizyczkę.
3. Zdobywca nagrody lub zwycięzca konkursu.
4. Paryski uniwersytet, na którym wykładała polska uczona.
5. Kraj, w którym Maria Skłodowska-Curie spędziła większość życia.

ZNACZENIE HASŁA: _____

4 Uporządkuj podane wydarzenia z życia Marii Skłodowskiej-Curie w kolejności chronologicznej. W tym celu wpisz w kratki cyfry od 1 do 6.

- ☐ odkrycie polonu i radu
- ☐ rozpoczęcie studiów w Paryżu
- ☐ otrzymanie Nagrody Nobla w dziedzinie chemii
- ☐ poślubienie Piotra Curie
- ☐ ukończenie żeńskiego gimnazjum
- ☐ otrzymanie wraz z mężem Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki

5 Zapoznaj się z wizerunkiem Alfreda Nobla na medalu. Następnie odpowiedz na pytania.

Praca z ilustracją

a) Wymień dziedziny, w których przyznaje się odznaczenie ukazane na ilustracji.

b) Zapisz cyframi arabskimi umieszczone na medalu daty narodzin i śmierci Alfreda Nobla.

- 6** Uzupełnij tabelę. Zapisz we właściwych rubrykach imiona i nazwiska scharakteryzowanych postaci oraz nazwy dziedzin, którymi się one zajmowały.

Imię i nazwisko	Dziedzina/działalność	Charakterystyki polskich laureatek i laureatów Nagrody Nobla
		Wybitna poetka, której wiersze przetłumaczono na 40 języków.
		Były przywódca związku zawodowego „Solidarność”, broniącego praw robotników.
		Wybitny pisarz, autor wielu popularnych powieści historycznych.
		Uczona, która dzięki badaniom naukowym odkryła dwa pierwiastki.
		Wybitny poeta emigracyjny, krytykujący polskie władze komunistyczne.
		Autorka powieści i opowiadań, uhonorowana Nagrodą Nobla w 2019 roku.
		Autor powieści ukazujących życie ludzi z przełomu XIX i XX wieku.

- ★ 7** Napisz, jak rozumiesz słowa wypowiedziane przez Marię Skłodowską-Curie: *Człowiek nigdy nie ogląda się na to, co zrobione, ale na to patrzy, co ma przed sobą do zrobienia.*

TAJEMNICE

Jak polska noblistka została bohaterką wojenną?

- 1 Uzupełnij odpowiednimi informacjami prawo jazdy Marii Skłodowskiej-Curie, które uczona zdobyła w 1916 roku.

PRAWO JAZDY	
Pozwolenie na prowadzenie pojazdów mechanicznych	(imię)
	(nazwisko)
	(rok i miejsce urodzenia)
	(kraj stałego zamieszkania)
	(rok uzyskania prawa jazdy)

- 2 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ W 1914 roku wybuchła I wojna światowa.
- ☐ Maria Skłodowska-Curie miała syna i córkę.
- ☐ Promienie X zostały odkryte przez Wilhelma Roentgena.
- ☐ Polska noblistka uzyskała prawo jazdy przed wybuchem I wojny światowej.

- 3 Wyobraź sobie, że pracujesz w gazecie podczas I wojny światowej. Chcesz przedstawić swoim czytelnikom działalność Marii Skłodowskiej-Curie w tym okresie. Nadaj swojemu artykułowi tytuł, który ich zacieka.

SPRZED WIEKÓW

- 4 Wyjaśnij, do czego były wykorzystywane w czasie I wojny światowej aparaty rentgenowskie.

- 5 Podkreśl właściwe dokończenie zdania.

Nazwą „małe Curie” określano w czasie wojny

☐ A dzieci polskiej noblistki.

☐ C francuskie czołgi.

☐ B samochody z aparatami rentgenowskimi.

☐ D kobiety prowadzące samochody.

- ★ 6 Uzupełnij zaproszenie na spotkanie z Marią Skłodowską-Curie.

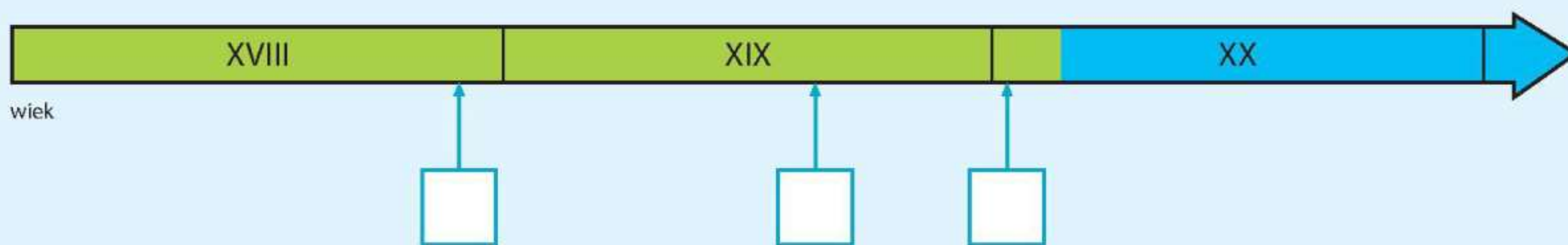
ZAPROSZENIE	
..... (adresat)	
..... (cel)	
.....	
.....	
..... (czas)	
..... (miejsce spotkania)	
..... (nadawca)	

Podsumowanie rozdziału III

Sprawdź, czy potrafisz

- 1** Zapisz w wyznaczonych miejscach imiona i nazwiska właściwych postaci historycznych.
- Bliski współpracownik króla Stefana Batorego. Jako kanclerz i hetman przyczynił się do zwycięstwa nad Carstwem Rosyjskim i rozwoju nauki w Rzeczypospolitej.
 - Wybitny dowódca z okresu potopu szwedzkiego. W tym czasie prowadził wojnę podjazdową, która doprowadziła do wycofania się obcych wojsk z Rzeczypospolitej.
 - Władca Rzeczypospolitej i znakomity dowódca wojskowy. Odniósł wielkie zwycięstwo nad wojskami tureckimi w 1683 roku.
 - Polski polityk i poeta żyjący na przełomie XVIII i XIX wieku. Zasłynął jako autor słów *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech*.
- 2** Przyjrzyj się osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a)** Wstaw w kwadraty pod osią litery odpowiadające poszczególnym wydarzeniom.
- ☐ A upadek powstania styczniowego w 1864 roku
 - ☐ B uchwalenie Konstytucji 3 maja w 1791 roku
 - ☐ C przyznanie Marii Skłodowskiej-Curie Nagrody Nobla w 1903 roku
- b)** Oblicz, ile lat upłynęło między uchwaleniem Konstytucji 3 maja a przyznaniem Marii Skłodowskiej-Curie pierwszej Nagrody Nobla.

3 Przyporządkuj wymienionym postaciom właściwe wydarzenia.

Augustyn Kordecki •	• powstanie Legionów Polskich
Jan Henryk Dąbrowski •	• bitwa pod Racławicami
Tadeusz Kościuszko •	• obrona Jasnej Góry
	• założenie Zamościa

4 Zapisz w wyznaczonych miejscach po dwa skutki podanych wydarzeń.

Wydarzenia	Skutki
odsiecz wiedeńska	• _____ • _____
powstanie kościuszkowskie	• _____ • _____

5 Podaj, których wieków dotyczą podane określenia.

- złoty wiek Rzeczypospolitej – _____
- stulecie wojen – _____

6 Przyjrzyj się zamieszczonej fotografii. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

a) Napisz, kim jest mężczyzna przedstawiony na zdjęciu.

b) Podaj nazwę wydarzenia, w którym uczestniczyła ukazana postać. Wyjaśnij, jaką rolę w nim odegrała.

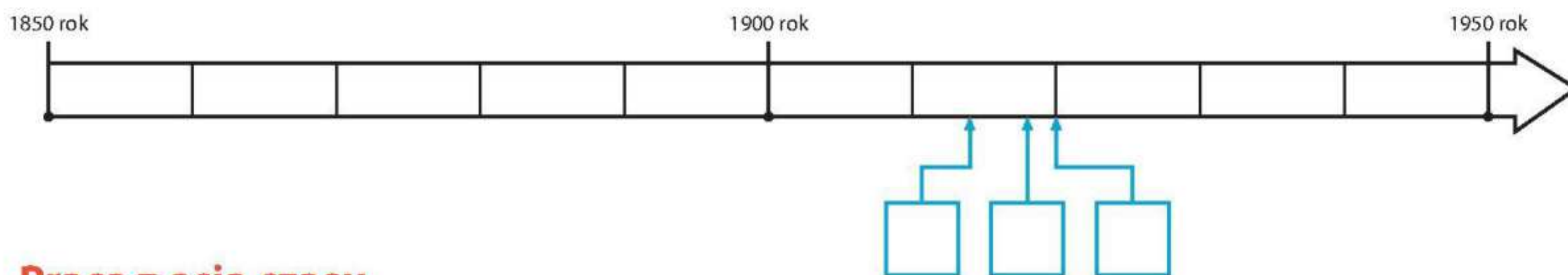
IV. Ku współczesnej Polsce

1 Józef Piłsudski i niepodległa Polska

Na dobry początek

1 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zamaluj dowolnym kolorem okres życia Józefa Piłsudskiego.
- b) Wpisz w kratki pod osią litery odpowiadające poszczególnym wydarzeniom.
- ☐ A wybuch I wojny światowej
 - ☐ B Bitwa Warszawska
 - ☐ C odzyskanie przez Polskę niepodległości

2 Wyjaśnij, jakie korzyści wynikały dla Polaków z rezultatu I wojny światowej.

★ 3 Podaj tytuły trzech pieśni patriotycznych związanych z Legionami Polskimi Józefa Piłsudskiego.

- ---
- ---
- ---

Dobra rada

Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji, na przykład ze szkolnego księgozbioru lub z internetu.

- 4** Zapoznaj się z reprodukcją dzieła malarskiego. Następnie odpowiedz na pytania.

Praca z ilustracją

- a)** Jak są nazywani młodzi obrońcy Lwowa przedstawieni na obrazie?

- b)** Kto jest autorem dzieła?

- 5** Odpowiedz na pytania dotyczące jednego z polskich świąt narodowych.

- Jak nazywa się święto obchodzone w Polsce 11 listopada?
- Jakie wydarzenie z historii Polski jest upamiętniane podczas tego święta?

- 6** Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

Podczas powstania wielkopolskiego Polacy walczyli z

- ☐ A Ukraińcami. ☐ B Niemcami. ☐ C Czechami. ☐ D Rosjanami.

- 7** Przyjrzyj się fotografii pomnika przedstawiającego marszałka Piłsudskiego i jego córki. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a)** Zapisz imiona ukazanych postaci.

- ★ **b)** Ustal, gdzie znajduje się pomnik widoczny na zdjęciu. Wyjaśnij, dlaczego postawiono go właśnie w tej miejscowości.

- 8** Przyjrzyj się zamieszczonej mapie, ukazującej II Rzeczpospolitą. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

- Zapisz w odpowiednich miejscach na mapie nazwy państw sąsiadujących z II Rzeczpospolitą w 1922 roku.
- Zamaluj dowolnym kolorem obszar, na którym wybuchły trzy powstania śląskie. Uzupełnij tym kolorem legendę mapy.
- Zaznacz wybranym kolorem zasięg powstania wielkopolskiego i uzupełnij legendę.
- Pokoloruj terytorium Polski wyzwolone w 1918 roku. Następnie uzupełnij legendę.
- Podkreśl nazwy trzech polskich miast, które w latach 1919–1922 zostały przyłączone do Polski.

★ Bitwa Warszawska

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H43ZEK

Na dobry początek

1 Uporządkuj podane wydarzenia z lat 1918–1921 w kolejności chronologicznej. W tym celu wpisz w kratki cyfry od 1 do 5.

- ☐ ofensywa wojsk bolszewickich na Warszawę
- ☐ odzyskanie przez Polskę niepodległości
- ☐ zajęcie przez wojska polskie Kijowa
- ☐ pokój kończący wojnę polsko-bolszewicką
- ☐ Bitwa Warszawska

2 Napisz, w którym dniu w roku jest obchodzone Święto Wojska Polskiego. Wyjaśnij, jakie wydarzenie ono upamiętnia.

3 Przyjrzyj się zamieszczonemu plakatowi z 1920 roku. Następnie odpowiedz na pytania.

Praca z ilustracją

a) Do czego nawoływał przedstawiony plakat?

★ b) Do jakiej pieśni nawiązuje tekst umieszczony na plakacie? Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji.

- 4 Przyjrzyj się zamieszczonej fotografii. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

a) Napisz, kogo przedstawia zdjęcie.

b) Wyjaśnij, kim była ukazana postać.

- 5 Podaj dwa skutki wojny polsko-bolszewickiej z lat 1919–1921.

•

•

- 6 Opisz, w jaki sposób polskie społeczeństwo wspomagało armię podczas wojny polsko-bolszewickiej.

- 7 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach prawdziwych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ Bolszewicy dążyli do obalenia komunizmu w Rosji.
- ☐ Wojsko rosyjskie było nazywane Armią Czerwoną.
- ☐ W okresie wojny polsko-bolszewickiej Naczelnikiem Państwa był Józef Piłsudski.
- ☐ Bitwa Warszawska była ostatnią bitwą I wojny światowej.

- ★ 8 Wyjaśnij, dlaczego Bitwa Warszawska bywa nazywana „Cudem nad Wisłą”.

2 Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni

Na dobry początek

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4TXRA

- 1 Pokreśl właściwe wyrazy w każdym nawiasie, tak aby powstały zdania prawdziwe.
 - Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku Polska (*nie miała dostępu / uzyskała dostęp*) do morza.
 - Po I wojnie światowej Gdańsk został (*wolnym miastem / włączony do Niemiec*).
 - W 1918 roku Gdynia była (*wioską rybacką / dużym miastem portowym*).
 - Eugeniusz Kwiatkowski był znanym (*marynarzem / naukowcem*).
- 2 Zapoznaj się z reprodukcją dzieła Wojciecha Kossaka. Następnie odpowiedz na pytania.

Praca z ilustracją

a) Jakie wydarzenie zostało uwiecznione na obrazie?

b) Kim jest postać ukazana w centrum obrazu?

c) Co świadczy o tym, że na obrazie przedstawiono żołnierzy Wojska Polskiego?

- 3 Wyjaśnij, dlaczego po odzyskaniu przez Polskę niepodległości przystąpiono do poszukiwania miejsca na budowę nowego portu morskiego.

- 4 Wyjaśnij, dlaczego w okresie II Rzeczypospolitej Gdynia była nazywana „polskim oknem na świat”.

- 5 Wymień dwa skutki budowy portu w Gdyni.

- ---

- ---

- ★ 6 Wyjaśnij, kim był Tadeusz Wenda. Określ, jakie były jego zasługi dla rozwoju Gdyni.

Dobra rada

Skorzystaj z dostępnych źródeł, na przykład z encyklopedii lub słownika biograficznego.

- 7 Podkreśl wyrażenia dotyczące Gdyni.

- największy port morski II Rzeczypospolitej
- główne miasto Centralnego Okręgu Przemysłowego
- miejscowość położona nad Zatoką Gdańską
- miasto liczące obecnie ponad 200 tysięcy mieszkańców
- miejsce, w którym dokonano symbolicznych zaślubin Polski z morzem w 1920 roku

8 Wymień dwie zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla polskiej gospodarki.

- _____
- _____

9 Przyjrzyj się zamieszczonej mapie, ukazującej obszar II Rzeczypospolitej. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z mapą

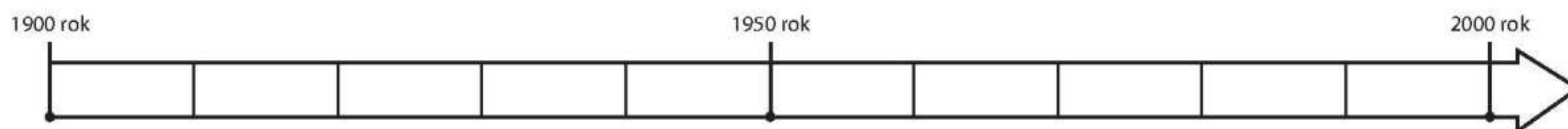
- Zamaluj dowolnym kolorem terytorium Wolnego Miasta Gdańska. Uzupełnij tym kolorem legendę mapy.
- Pokoloruj obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego i uzupełnij legendę.
- Zaznacz na mapie Gdynię.

3 Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze

Na dobry początek

- 1 Zapoznaj się z zamieszczoną osią czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zaznacz na osi czasu rok, w którym rozpoczęła się II wojna światowa.
- b) Zamaluj dowolnym kolorem okres życia Tadeusza Zawadzkiego „Zośki”.

- 2 Przeczytaj tekst piosenki z czasów okupacji w Polsce. Następnie odpowiedz na pytania.

Tekst źródłowy

Siekiera, motyka

Siekiera, motyka, styczeń, luty,
Niemiec z Włochem gubią buty.
Siekiera, motyka, linka, drut,
I pan malarz¹ jest kaputt².

Jak tu być i o czym śnić?
Hycle³ nam nie dają żyć.
Wszak kultura nie zabrania
Robić takie polowania.

Siekiera, motyka, piłka, szklanka,
W nocy nalot, w dzień łapanka.
Siekiera, motyka, piłka, gaz,
Uciekajmy póki czas.

Już nie mamy gdzie się skryć,
Hycle nam nie dają żyć.
Po ulicach gonią wciąż,
Patrzą, kogo jeszcze wziąć.

¹ Pan malarz – Adolf Hitler, który w młodości malował obrazy.

² Kaputt – z języka niemieckiego: popsuty, złamany, rozbity; tu: zabity, nieżywy, pokonany.

³ Hycle – tu: Niemcy urządzający łapanki na ulicach Warszawy.

Praca z tekstem źródłowym

- a) Jakie formy prześladowania Polaków pod okupacją opisuje tekst piosenki?
- b) Dlaczego piosenka cieszyła się bardzo dużą popularnością w okupowanej Polsce?

3 Wyjaśnij, w jakim celu powołano podane organizacje.

• Szare Szeregi – _____

• Armia Krajowa – _____

4 Przyjrzyj się fotografiom ukazującym polskich harcerzy oraz podpisom. Następnie wykonaj polecenia.

Alek

Rudy

Zośka

Praca z ilustracją

- Zapisz pod każdym ze zdjęć prawdziwe imię i nazwisko ukazanej postaci.
- Podkreśl pseudonim harcerza, którego uwolnienie przeszło do historii jako akcja pod Arsenalem.
- Otocz ramką pseudonim harcerza, którego wspomnienia zostały przedstawione w książce *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego.

★ **5** Wyjaśnij znaczenie hasła Szarych Szeregów, którego autorem jest Aleksander Kamiński: *Dziś, jutro, pojutrze*. Określ, co oznacza każdy z elementów tego wyrażenia.

TAJEMNICE

Najsłynniejsze akcje Szarych Szeregów

- 1 Wykreśl z diagramu pięć pseudonimów harcerzy Szarych Szeregów. Zwróć uwagę, że hasła mogą być ukryte zarówno w poziomych, jak i w pionowych rzędach. Wpisz odszukane słowa we właściwe rubryki tabeli.

B	A	Z	O	Ś	K	A	F	U	Ł	Z	W	S
E	W	O	Z	B	H	L	Y	R	U	D	Y	J
Z	I	Ą	K	O	P	E	R	N	I	C	K	I
K	O	T	W	I	C	K	I	P	D	A	F	Ć

Jan Bytnar	Maciej Aleksy Dawidowski	Tadeusz Zawadzki

- 2 Napisz, jakie znaczenie dla mieszkańców okupowanej Polski miał symbol zwany popularnie kotwicą.

- 3 Wyobraź sobie, że jesteś harcerzem Szarych Szeregów. Wymyśl hasło, które umieścisz na murach Warszawy, aby podtrzymać ducha oporu wśród rodaków. Zapisz je poniżej.

SPRZED WIEKÓW

- 4 Zapoznaj się z zamieszczonym fragmentem książki Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Fragment książki Aleksandra Kamińskiego

Oto już pomnik. Przechodniów na ulicy mało. Wartownik policyjny wszedł widocznie gdzieś się ogrzać, bo mróz jest solidny. Świetna sposobność! Bez chwili wahania wchodzi [?] na stopień cokołu i dotyka śruby. Odkręca się wyjątkowo łatwo. Jeszcze parę ruchów – wyszła. Cóż u Boga Ojca! Krew uderza do głowy [?]. Odruchowo sięga do drugiej śruby [...] poddaje się bez oporu. [?] ogląda się niespokojnie dookoła. Jest ciemno. Przechodnie przesuwają się w dali jak we mgle. Robić! Robić! Trzecia śruba – wyszarpięta! Czwarta – też!

Z grzmotem i mocnym metalicznym dźwiękiem spada na marmur stopni wielka, gruba, mosiężna płyta i po chwili ześlizguje się w śnieg. [...]

Zdumiewająca historia! Nikt niczego nie zauważył, nikt niczego nie słyszał. [...] Płyta jest ciężka jak sto nieszczęść. Daje się jednak ciągnąć po śniegu. Po kilkudziesięciu minutach pracy zostaje przez [?] zakopana w zaspie przy chodniku.

Spocony, lecz szczęśliwy z wykonania niebezpiecznego pomysłu wraca do domu. A więc to tak odbywa się przeprowadzanie wielkich akcji? – myśli zdumiony.

Praca z tekstem źródłowym

- a) Podkreśl właściwe zakończenie zdania.

W zamieszczonym tekście symbolem [?] został zastąpiony pseudonim

- ☐ A Jana Bytnara.
- ☐ B Aleksandra Kamińskiego.
- ☐ C Macieja Aleksego Dawidowskiego.
- ☐ D Tadeusza Zawadzkiego.

- b) Napisz, pod którym pomnikiem rozegrała się akcja opisana w zamieszczonym fragmencie książki.

4 „Żołnierze niezłomni”

Na dobry początek

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4LCGZ

1 Przyjrzyj się zamieszczonym fotografiom. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- Zapisz pod każdym ze zdjęć imię i nazwisko przedstawionej postaci.
- Podkreśl nazwisko postaci, która brała udział w powstaniu warszawskim.

2 Podkreśl wyrażenia dotyczące państwa polskiego po II wojnie światowej.

- państwo określane jako II Rzeczpospolita
- Polska Rzeczpospolita Ludowa
- kraj rządzony przez komunistów
- państwo, w którym każdy mógł wyrażać swoje poglądy
- kraj zależny od Związku Sowieckiego
- państwo, w którym karano za krytykowanie rządzących
- kraj pod niemiecką okupacją

- 3 Wyjaśnij, dlaczego polscy partyzanci walczący po II wojnie światowej z komunistami są nazywani „żołnierzami niezłomnymi”.

- 4 Uporządkuj wydarzenia z życia Danuty Siedzikówny w kolejności chronologicznej. W tym celu wpisz w kratki cyfry od 1 do 4.

- ☐ aresztowanie przez komunistów
- ☐ wstąpienie do Armii Krajowej
- ☐ wywiezienie taty w głąb Związku Sowieckiego
- ☐ przyłączenie się do oddziału partyzanckiego Zygmunta Szendzielarza

- 5 Wyjaśnij, w jaki sposób i w jakim celu Witold Pilecki dostał się do obozu koncentracyjnego.

- 6 Napisz, jaki dzień roku został ustanowiony w Polsce jako Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”.

- ★ 7 Podaj trzy pseudonimy lub przybrane nazwiska, którymi posługiwał się Witold Pilecki. Skorzystaj z dostępnych źródeł informacji.

- ---
- ---
- ---

5 Jan Paweł II – papież pielgrzym

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4WWGT

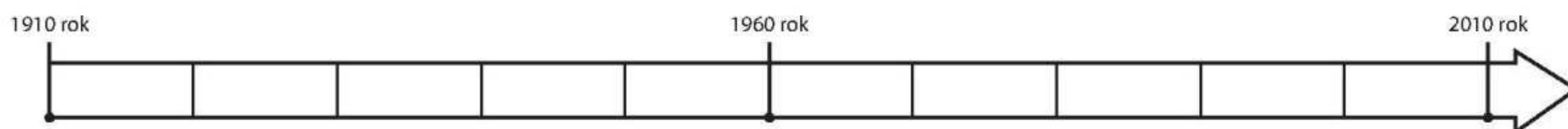
Na dobry początek

- 1 Wykreśl z diagramu nazwy trzech miast. Następnie zapisz je w odpowiednich miejscach.

D	I	W	A	D	O	W	I	C	E
C	R	Z	Y	M	T	O	U	B	T
P	G	I	K	R	A	K	Ó	W	O

- _____ – miejsce narodzin Karola Wojtyły.
- _____ – miasto, w którym Karol Wojtyła sprawował urząd arcybiskupa.
- _____ – miasto, na którego terenie leży Watykan.

- 2 Przyjrzyj się zamieszczonej osi czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zamaluj dowolnym kolorem okres życia papieża Polaka.
- b) Zaznacz na osi i podpisz rok, w którym Karol Wojtyła został papieżem.

- 3 Przyjrzyj się zamieszczonej fotografii. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Zapisz w wyznaczonych miejscach imiona i nazwiska przedstawionych postaci.
- b) Podkreśl imię i nazwisko osoby, która przeszła do historii jako Prymas Tysiąclecia.

- 4 Wyjaśnij, kto uczestniczy w zgromadzeniu zwanym konklawe. Określ, w jakim celu się je zwołuje.

- 5 Przyjrzyj się zamieszczonym fotografiom z pielgrzymek Jana Pawła II. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Zapisz pod każdym ze zdjęć nazwę kontynentu, na którym zostało ono wykonane.
b) Otocz ramką zdjęcie wykonane podczas najdłuższej podróży Jana Pawła II.
- ★ 6 Uzupełnij tabelę informacjami o czterech dowolnych pielgrzymkach Jana Pawła II do ojczyzny. Jeżeli trasa którejś z nich przebiegała przez miejscowość, w której mieszkasz, zaznacz właściwy wiersz dowolnym kolorem. Skorzystaj z dostępnych źródeł wiedzy.

Lp.	Rok	Dwa miasta, które odwiedził Jan Paweł II
1.		
2.		
3.		
4.		

7 Wymień trzy cechy osobowości Jana Pawła II, które pozwoliły mu zyskać sympatię ludzi na całym świecie.

- _____
- _____
- _____

8 Wstaw literę „P” w kratki przy zdaniach fałszywych, a literę „F” – obok zdań fałszywych.

- ☐ Karol Wojtyła przyjął święcenia kapłańskie w czasie II wojny światowej.
- ☐ Zanim Karol Wojtyła został papieżem, był arcybiskupem krakowskim.
- ☐ Jan Paweł II zginął w zamachu dokonany przez Mehmeta Alego Agcę.
- ☐ W 2014 roku Jan Paweł II został ogłoszony świętym.
- ☐ Jan Paweł II odbył ponad sto zagranicznych pielgrzymek.
- ☐ Polski papież darzył szacunkiem osoby innych wyznań i religii.

★ **9** Przeczytaj fragment kazania wygłoszonego przez Jana Pawła II podczas jego pierwszej pielgrzymki do ojczyzny. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Kazanie Jana Pawła II

Wołam, ja, syn polskiej ziemi, a zarazem ja, Jan Paweł II, papież. Wołam z całej głębi tego Tysiąclecia, [...] wołam wraz z wami wszystkimi: Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!

Praca z tekstem źródłowym

a) Napisz, do jakiego wydarzenia z historii Polski nawiązał papież w słowach: *Wołam z całej głębi tego Tysiąclecia*.

b) Wyjaśnij, jakie znaczenie dla ludzi żyjących w komunistycznej Polsce miały słowa papieża.

6 „Solidarność” i jej bohaterowie

Rozwiąż
dodatkowe
zadanie
docwiczenia.pl
Kod: H4ZPS9

Na dobry początek

1 Wstaw znak „X” w kratkę przy zdaniach opisujących warunki życia Polaków w okresie rządów komunistów.

- ☐ Rządzący Polską zezwalali obywatelom na częste wyjazdy zagraniczne.
- ☐ Wiele zakładów przemysłowych było własnością państwa.
- ☐ Władza ingerowała w publikacje wydawane w Polsce.
- ☐ Rząd dbał o to, by sklepy były dobrze zaopatrzone.

2 Zapoznaj się z treścią wybranych postulatów ogłoszonych w 1980 roku przez strajkujących robotników. Następnie wykonaj polecenia.

Tekst źródłowy

Postulaty strajkowe

- 2. Zagwarantowanie prawa do strajku oraz bezpieczeństwa strajkującym i osobom wspomagającym. [...]
- 16. Poprawić warunki pracy służby zdrowia, co zapewni pełną opiekę medyczną osobom pracującym.
- 17. Zapewnić odpowiednią ilość miejsc w żłobkach i przedszkolach dla dzieci kobiet pracujących.
- 18. Wprowadzić urlop macierzyński płatny przez okres trzech lat na wychowanie dziecka. [...]
- 21. Wprowadzić wszystkie soboty wolne od pracy. [...]

Praca z tekstem źródłowym

a) Wyjaśnij, w jaki sposób strajkujący chcieli poprawić los rodzin z dziećmi.

b) Wskaż, który z postulatów uważasz za najważniejszy. Uzasadnij swoją odpowiedź.

- 3** Rozwiąż rebus. Zapisz otrzymane hasło w wyznaczonym miejscu. Wyjaśnij, co oznacza ten wyraz. W razie trudności skorzystaj ze słownika języka polskiego.

er=o

o=i y

~~ma~~ta

k=n

HASŁO: _____

ZNACZENIE HASŁA: _____

- 4** Wyjaśnij, dlaczego, Twoim zdaniem, pierwszy w Polsce niezależny związek zawodowy został nazwany „Solidarnością”.

- 5** Przyjrzyj się zamieszczonej fotografii. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a)** Zapisz w wyznaczonych miejscach imiona i nazwiska przedstawionych postaci.
b) Napisz, która z tych postaci została uhonorowana Pokojową Nagrodą Nobla.

- 6** Oblicz, ile lat upłynęło od powstania związku zawodowego „Solidarność” do dnia dzisiejszego.

7 Podkreśl właściwe zakończenie każdego zdania.

Wojciech Jaruzelski ogłosił decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce w

☐ A 1956 roku.

☐ C 1981 roku.

☐ B 1980 roku.

☐ D 1989 roku.

Centrum protestów w sierpniu 1980 roku była stocznia w

☐ A Gdańsku.

☐ C Kołobrzegu.

☐ B Gdyni.

☐ D Szczecinie.

8 Odpowiedz, jakie ograniczenia swobód obywatelskich wiązały się z wprowadzeniem stanu wojennego.

Dobra rada

Możesz uzyskać informacje od swoich krewnych, którzy pamiętają lata 1981–1983.

9 Uzupełnij schemat. W tym celu wpisz w wyznaczone miejsca przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu w 1989 roku.

Przyczyny

Skutki

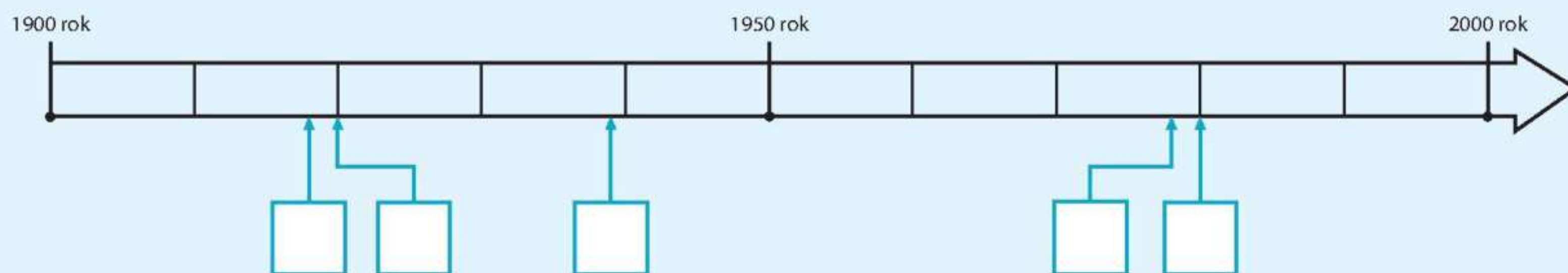
★ **10** Opisz najważniejsze różnice w życiu codziennym mieszkańców Polski w okresie PRL i współcześnie.

Podsumowanie rozdziału IV

Sprawdź, czy potrafisz

- 1 Zapoznaj się z zamieszczoną osią czasu. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z osią czasu

- a) Zaznacz na osi czasu okres między zakończeniem I wojny światowej a wybuchem II wojny światowej.
- b) Dopisz daty do podanych wydarzeń. Następnie wstaw odpowiadające im litery we właściwe kratki pod osią czasu.

☐ A odzyskanie przez Polskę niepodległości – _____ rok

☐ B wybuch II wojny światowej – _____ rok

☐ C Bitwa Warszawska – _____ rok

☐ D podpisanie porozumień sierpniowych – _____ rok

☐ E wybór Karola Wojtyły na papieża – _____ rok

- 2 Wyjaśnij, jaką rolę w historii Polski XX wieku odegrały podane organizacje.

Legiony Polskie – _____

„Solidarność” – _____

- 3 Napisz, jakie sukcesy gospodarcze odniosła II Rzeczpospolita.

- 4 Przyjrzyj się zamieszczonym fotografiom. Następnie wykonaj polecenia.

Praca z ilustracją

- a) Zapisz pod każdym zdjęciem imię i nazwisko przedstawionej na nim osoby.
- b) Wyjaśnij, kim była każda z ukazanych postaci.
- c) Otocz ramką zdjęcie postaci, która zmarła w XXI wieku.

- 5 Połącz imię i nazwisko postaci historycznej z właściwym pseudonimem.

Danuta Siedzikówna •
Maciej Aleksy Dawidowski •
Jan Bytnar •
Tadeusz Zawadzki •

- Zośka
- Rudy
- Inka
- Luluś
- Alek

- 6 Podkreśl jedno wyrażenie w każdym nawiasie, tak aby powstały zdania prawdziwe.

- II Rzeczpospolita to nazwa państwa polskiego utworzonego (*po I wojnie światowej / po II wojnie światowej*).
- Eugeniusz Kwiatkowski był (*jednym z twórców Gdyni / jednym z członków „Solidarności”*).
- Polak, który otrzymał Pokojową Nagrodę Nobla, to (*Jan Paweł II / Lech Wałęsa*).
- 13 grudnia 1981 roku w Polsce (*wprowadzono stan wojenny / rozpoczęły się obrady Okrągłego Stołu*).

- 7 Wymień przyczyny protestów społecznych w Polsce w czasach komunistycznych.

START

Poznaję swój kraj

Na dzisiejszej lekcji udasz się w podróż po Polsce. Twoim zadaniem będzie wykonanie podanych poleceń. Za każde prawidłowo rozwiązane ćwiczenie otrzymasz określoną liczbę kart ze zdjęciami. Znajdziesz je na końcu zeszytu ćwiczeń. Karty przedstawiają miejsca lub potrawy regionalne, które poznasz w trakcie wycieczki. Musisz zebrać jak najwięcej kart, aby zasłużyć na tytuł doświadczonego podróżnika. Powodzenia!

Etap I – Smocza Jama

Spacerujesz w pobliżu Zamku Królewskiego w Krakowie. Kiedy znajdujesz się u stóp zamkowego wzgórza, stojąca tam rzeźba Smoka Wawelskiego nagle ożywa. Stwór prosi Cię o przyniesienie bardzo ważnej dla niego rzeczy. Nazwa tego, co chce otrzymać, została jednak zaszyfrowana. Aby dowiedzieć się, czego pragnie smok, musisz wykonać zamieszczone zadanie. Zakreśl litery odpowiadające właściwym zakończeniom podanych zdań.

- Władca Polski, który w 966 roku przyjął chrzest, to
T. Siemowit.
W. Mieszko I.
Z. Bolesław Chrobry.
Ż. Kazimierz Wielki.
- Legendarny założyciel Gniezna to
U. Siemowit.
D. Popiel.
R. Piast.
O. Lech.
- Patriotą jest osoba, która
D. kocha ojczyznę i pracuje dla jej dobra.
E. działa na szkodę ojczyzny.
F. nie toleruje przedstawicieli innych narodowości.
G. nie jest gotowa do poświęceń dla swojego kraju.
- Przejawem patriotyzmu lokalnego jest
A. zachowywanie tradycji danego regionu.
B. chodzenie do szkoły.
C. wypełnianie obowiązków domowych.
D. wyjście do kina.

Tym, o co prosił Smok Wawelski, jest

_____.

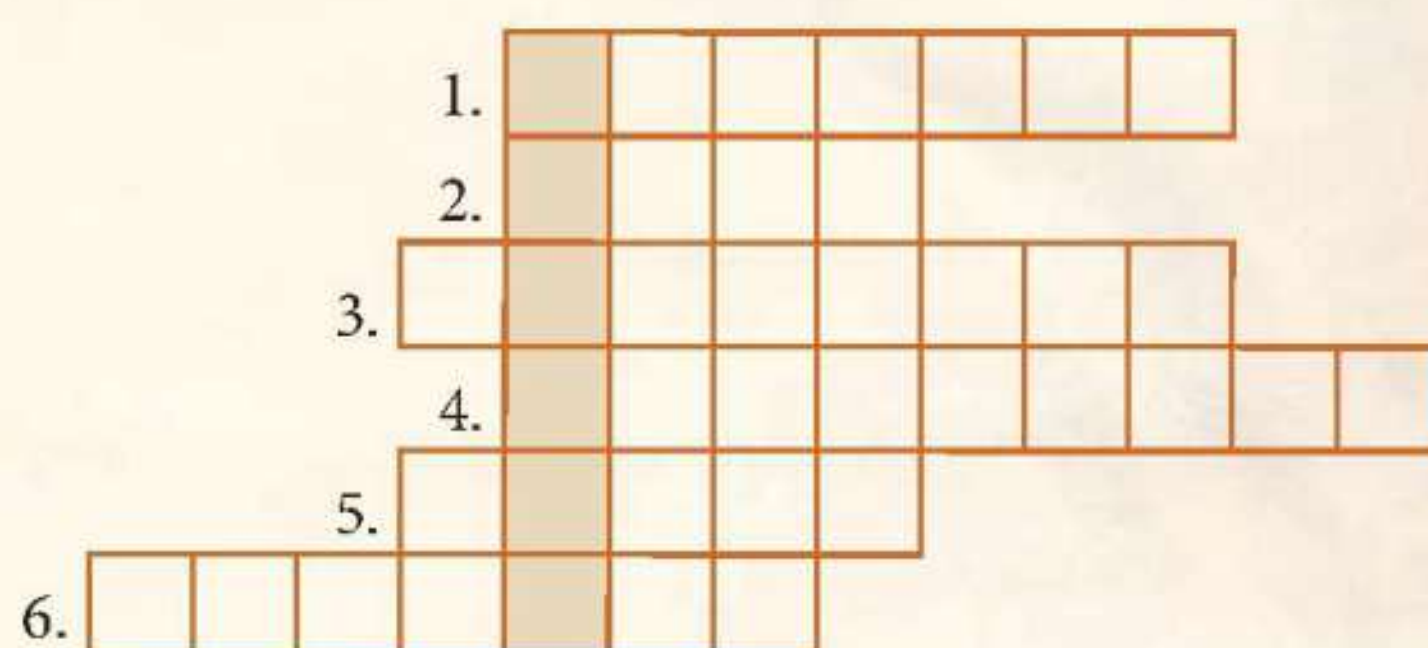
Sprawdź w odpowiedziach do gry, jakie atrakcje przygotował dla Ciebie Smok Wawelski.

Etap II – Spotkanie w Warszawie

Z południa Polski udajesz się do Warszawy. Przy kolumnie Zygmunta na placu Zamkowym spotykasz przewodnika, który zgadza się oprowadzić Cię po najciekawszych miejscach w mieście. Najpierw jednak musisz mu udowodnić, że posiadasz rozległą wiedzę o naszym kraju. Rozwiąż krzyżówkę. Hasłem głównym jest nazwisko wybitnego polskiego kompozytora.

1. Przydomek pierwszego króla Polski.
2. Symbol rodu rycerskiego lub miasta.
3. Nazwisko najwybitniejszego polskiego astronoma.
4. Nazwisko jednego z dowódców Legionów Polskich, późniejszego Naczelnika Państwa.
5. Rzeka przepływająca między innymi przez Kraków, Warszawę i Toruń.
6. Osoby polskiego pochodzenia mieszkające na stałe za granicą.

Hasło główne:

Sprawdź w odpowiedziach do gry, jakie atrakcje czekają na Ciebie na tym etapie wędrówki.

Etap III – Zagadka kapitana

Kierujesz się na północ Polski – do Gdańska. Kiedy przechadzasz się nad rzeką Motławą, kapitan przycumowanego do brzegu statku zaprasza Cię na rejs po Zatoce Gdańskiej. Aby móc z nim popłynąć, musisz wykazać się doskonałą znajomością naszego kraju.

1. Wstaw cyfry odpowiadające nazwom miast we właściwe kratki na mapie.

1. Warszawa	3. Wrocław	5. Gdańsk
2. Kraków	4. Poznań	6. Szczecin

2. Umieść we właściwych kratkach na mapie litery przypisane do krain historycznych Polski.

A. Wielkopolska	C. Mazowsze	E. Pomorze Gdańskie
B. Małopolska	D. Mazury	F. Górny Śląsk

3. Zapisz w odpowiednim miejscu nazwę morza, nad którym leży nasz kraj.

4. Zaznacz czerwonym kolorem rzekę Wisłę.

Kapitan uważnie przyjrzał się rozwiązaniom przez Ciebie zadaniom i znacząco pokiwał głową. Sprawdź w odpowiedziach do gry, czy pozwoli Ci wejść na pokład statku.

Etap IV – Święto narodowe

W kolejnym etapie swojej podróży docierasz do Poznania. W mieście trwają właśnie obchody Narodowego Święta Niepodległości. Podczas uroczystości odbywających się na Starym Rynku razem z poznania-
nami odśpiewujesz polski hymn narodowy. Uzupełnij tekst *Mazurka Dąbrowskiego*, aby nie pomylić się podczas wspólnego śpiewania.

Jeszcze Polska nie _____,

Kiedy my żyjemy.

Co nam _____ przemoc wzięła,

_____ odbierzemy.

Marsz, marsz, _____,

Z ziemi _____ do _____.

Za twoim _____

Złączym się z _____.

Przejdziem _____, przejdziem _____,

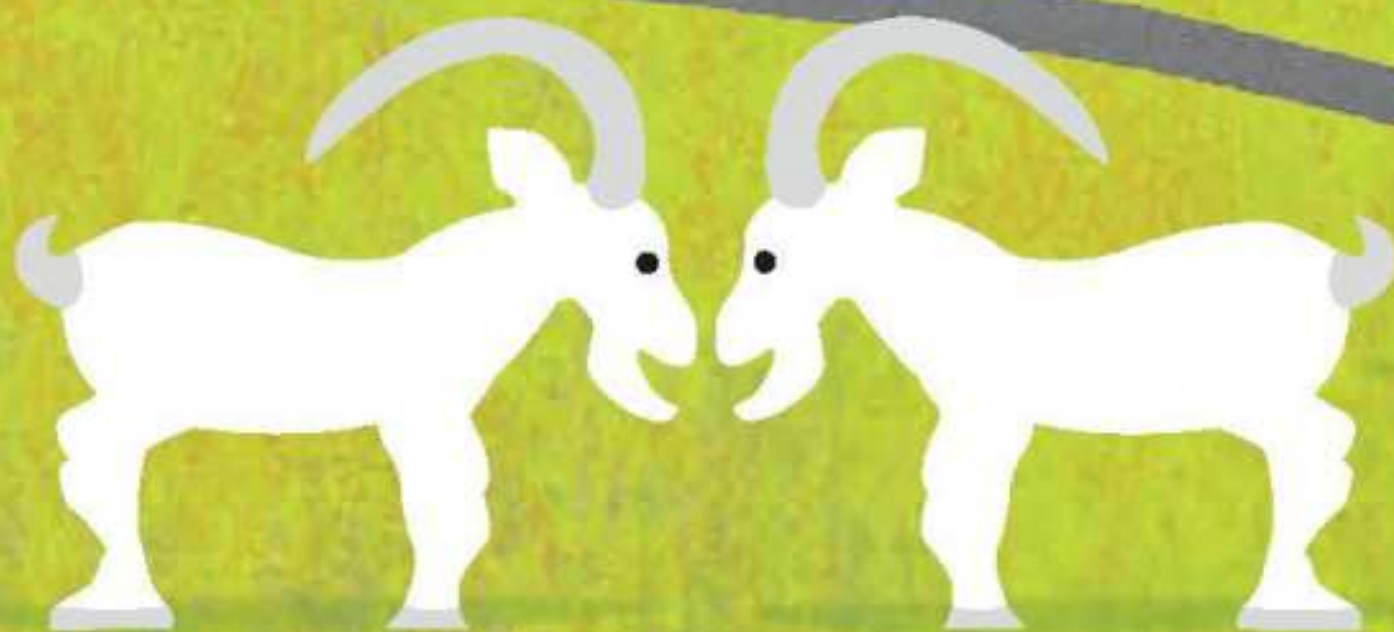
Będziem Polakami,

Dał nam przykład _____,

Jak _____ mamy.

Poznanianie podziwiają Twoją znajomość melodii *Mazurka Dąbrowskiego*. Sprawdź w odpowiedziach do gry, czy równie dobrze znasz słowa hymnu narodowego.

Poznań

Etap V – Wrocławskie krasnale

Ostatnim miastem, które odwiedzasz podczas swojej wycieczki, jest Wrocław – stolica Dolnego Śląska. Na wrocławskiej starówce znajduje się wiele rzeźb przedstawiających krasnoludki. Ty jednak podczas spaceru po zabytkowych uliczkach spotykasz prawdziwe krasnale! Każdy z nich chce się czegoś od Ciebie dowiedzieć. Udziel skrzatom niezbędnych informacji, aby otrzymać od nich ostatnie zdjęcia z podróży.

Chrapek

– Aaaaa...! Zdrzemnąłem się i miałem straszny sen. Śniło mi się, że przespalem obchody Święta Wojska Polskiego. Podaj mi, proszę, dokładną datę tego święta, abym go nie przegapił.

Święto Wojska Polskiego jest obchodzone _____.

Żaczek

– W przyszłości chcę studiować na uniwersytecie ze wspaniałymi tradycjami. Może pomożesz mi wybrać właściwy? W którym mieście powstała pierwsza wyższa uczelnia na ziemiach polskich?

Pierwsza wyższa uczelnia na ziemiach polskich powstała

w _____.

Podróżnik

– Zwiedziłem niemało obcych krajów. Byłem także w wielu ciekawych miejscach w Polsce. Teraz wybieram się do miasta, w którym w 1000 roku odbył się słynny zjazd władców. Powiedz mi, proszę, co to za miasto.

Słynny zjazd władców odbył się w 1000 roku w _____.

Życzliwek

– Niezmiernie lubię ludzi, którzy są życzliwi wobec innych. Uważam nawet, że powinno się przyznawać Nagrodę Nobla z życzliwości. Niestety, takiej kategorii wciąż nie ma. Ty jednak powiedz mi, która wybitna Polka otrzymała dwie Nagrody Nobla.

Dwukrotną laureatką Nagrody Nobla była _____.

Pierożnik

– Nietrudno zgadnąć, że moją ulubioną potrawą są pierogi. Podzielę się nimi z Tobą, jeśli podasz mi nazwę miasta, w którego pobliżu w 1683 roku Jan III Sobieski odniósł wielkie zwycięstwo nad Turkami.

Miasto, o które pyta Pierożnik, to _____.

Dryndek

– Właśnie biorę udział w telefonicznym konkursie wiedzy o Polsce. Przypomnij mi, kto był przywódcą powstania w 1794 roku.

Na czele powstania, które wybuchło w 1794 roku, stał _____.

Sprawdź w odpowiedziach do gry, czy udało Ci się przekazać krasnalom prawdziwe informacje.

Twoja wędrówka po Polsce dobiegła końca. Powracasz do rodzinnej miejscowości i dzielisz się swoimi wrażeniami z rodziną oraz koleżankami i kolegami ze szkoły. Gdy już opowiesz o swoich przygodach, policz zdjęcia zgromadzone podczas podróży. Następnie zobacz w odpowiedziach do gry, co oznacza osiągnięty przez Ciebie wynik.

META

Gra historyczna – Poznaję swój kraj

Rozwiązania zadań

Etap I – Smocza Jama

1. W; 2. O; 3. D; 4. A. Tym, o co prosił Smok Wawelski, była WODA.

Jeżeli wszystkie odpowiedzi są poprawne

W dowód wdzięczności Smok Wawelski oprowadza Cię po Zamku Królewskim i gości w Smoczej Jamie. Na swoich skrzydłach przenosi Cię także nad Morskie Oko w Tatrach i do Zakopanego. Z podróży po Małopolsce przywozisz zdjęcia o numerach 1, 2, 3 i 4.

Jeżeli 2 lub 3 odpowiedzi są poprawne

Smok Wawelski oprowadza Cię co prawda po Krakowie, ale na lot nad Morskie Oko nie ma już siły. W tej sytuacji do Zakopanego udajesz się pociągiem. Podczas przechadzki po Krupówkach kupujesz pyszne oscypki. Z wyprawy do Małopolski przywozisz fotografie numer 1, 2 i 3.

Jeżeli mniej niż 2 odpowiedzi są poprawne

Smok Wawelski jest zawiedziony. Nie ma ochoty na zwiedzanie miasta i chowa się w chłodnej jaskini. Spacer po Krakowie bez przewodnika zajmuje Ci dużo czasu, dlatego musisz zrezygnować z wycieczki w góry i do Zakopanego. Pamiątką z pobytu w stolicy Małopolski są zdjęcia o numerach 1 i 2.

Etap II – Spotkanie w Warszawie

1. Chrobry; 2. herb; 3. Kopernik; 4. Piłsudski; 5. Wisła; 6. Polonia.

Hasło główne: CHOPIN

Jeżeli udało Ci się podać 6 poprawnych wyrazów

W nagrodę za rozwiązanie zadania wraz z przewodnikiem zwiedzasz Zamek Królewski i Centrum Nauki Kopernik. Po bardzo pouczającym pobycie w stolicy wyruszasz do Torunia, gdzie zwiedzasz średniowieczną starówkę i kupujesz pierniki. Na zakończenie tego etapu podróży udajesz się w rejs po Kanale Elbląskim. Do swojej kolekcji fotografii dołączasz zdjęcia numer 5, 6, 7 i 8.

Jeżeli udało Ci się podać od 4 do 5 poprawnych wyrazów

Przewodnik ofiarowuje Ci bilet do Zamku Królewskiego. Po jego zwiedzeniu wyruszasz do Torunia. Bierzesz także udział w wycieczce statkiem po Kanale Elbląskim. Z tego etapu podróży przywozisz fotografie o numerach 5, 7 i 8.

Jeżeli udało Ci się podać mniej niż 4 poprawne wyrazy

Przewodnik rezygnuje z oprowadzenia Cię po Zamku Królewskim i Centrum Nauki Kopernik. Po krótkim spacerze ulicami stolicy wybierasz się do Torunia, gdzie kupujesz pierniki. Następnie docierasz na północ kraju, by odbyć rejs statkiem płynącym przez Kanał Elbląski. Pamiątkami z tego etapu podróży są zdjęcia numer 7 i 8.

Etap III – Zagadka kapitana

Prawidłowo uzupełniona mapa:

Jeżeli na mapie znalazło się od 13 do 14 poprawnych zaznaczeń

Kapitan bez wahania powierza Ci ster swojego statku. Podczas rejsu po Zatoce Gdańskiej zatrzymujesz się na kilka chwil przy sopockim moście i skwerze Kościuszki w Gdyni, gdzie masz okazję obejrzeć piękny żaglowiec Dar Pomorza. Oprócz zebranych wcześniej zdjęć przedstawiających fontannę Neptuna (9) oraz zabytkowy dźwig zwany Żurawiem (10) otrzymujesz także fotografie numer 11 i 12.

Jeżeli na mapie znalazło się od 7 do 12 poprawnych wskazań

Udało Ci się dostać na pokład. Kapitan nie zdecydował się jednak na powierzenie Ci steru swojego statku. Podczas rejsu wzdłuż polskiego wybrzeża zawijacie do portu w Gdyni. W trakcie krótkiej przechadzki po skwerze Kościuszki podziwiasz żaglowiec Dar Pomorza. Z wycieczki nad morze przywozisz zdjęcia o numerach 9, 10 i 12.

Jeżeli na mapie znalazło się mniej niż 7 poprawnych wskazań

Twoja wiedza okazała się niewystarczająca, aby odbyć rejs po Zatoce Gdańskiej. Decydujesz się zatem na spacer po Długim Targu i nad rzeką Motławą. W trakcie przechadzki podziwiasz fontannę Neptuna i zabytkowy dźwig zwany Żurawiem. Z wyprawy do Gdańska przywozisz fotografie numer 9 i 10.

Etap IV – Święto narodowe

Brakujące słowa hymnu: *zginęła, obca, szablą, Dąbrowski, włoskiej, Polski, przewodem, narodem, Wisłę, Wartę, Bonaparte, zwyciężyć.*

Jeżeli w tekście pojawiło się od 11 do 12 poprawnie wpisanych wyrazów

Mieszkańcy Poznania chętnie oprowadzają Cię po starówce i częstują słynnymi rogalami marcińskimi. Proponują Ci nawet wspólną wycieczkę. Zwiedzasz osadę w Biskupinie oraz Muzeum Kolei Wąskotorowej w Wenecji koło Żnina. Pamiątkami z tego etapu podróży są zdjęcia o numerach 13, 14, 15 i 16.

Jeżeli w tekście pojawiło się od 6 do 10 poprawnie wpisanych wyrazów

Poznanianie przymykają oko na kilka Twoich błędów. Podczas spaceru po Starym Mieście podziwiasz słynne koziołki na wieży poznańskiego ratusza i kupujesz pyszne rogalce marcińskie. Po zwiedzeniu Poznania udajesz się do Wenecji koło Żnina. Zwiedzasz tam Muzeum Kolei Wąskotorowej. Z podróży po Wielkopolsce przywozisz zdjęcia numer 13, 14 i 16.

Jeżeli w tekście pojawiło się mniej niż 6 poprawnie wpisanych wyrazów

W trakcie śpiewania hymnu wiele razy zdarzyło Ci się pomylić słowa pieśni. Po uroczystościach udajesz się na spacer ulicami Starego Miasta. W trakcie przechadzki podziwiasz koziołki na wieży poznańskiego ratusza i kupujesz słynne rogalce marcińskie. Twój zbiór fotografii powiększa się o zdjęcia numer 13 i 14.

Etap V – Wrocławskie krasnale

Chrapek: 15 sierpnia; Żaczek: Kraków; Podróżnik: Gniezno; Życzliwek: Maria Skłodowska-Curie; Dryndek: Tadeusz Kościuszko; Pierożnik: Wiedeń.

Jeżeli poprawnie zostało uzupełnionych 6 zdań

W nagrodę krasnale oprowadzają Cię po wrocławskiej starówce. Razem z Życzliwką odwiedzasz Muzeum Chleba, Szkoły i Ciekawostek w Radzionkowie oraz Skansen Górniczy „Królowa Luiza” w Zabrze. W towarzystwie krasnala Podróżnika zwiedzasz katowicki Spodek. Pamiątkami z wyprawy na Śląsk są zdjęcia o numerach 17, 18, 19 i 20.

Jeżeli poprawnie zostało uzupełnionych od 3 do 5 zdań

Skrzaty bardzo Cię polubiły, dlatego nie mają Ci za złe kilku błędnych informacji. Po spacerze uliczkami Wrocławia razem z Życzliwką zwiedzasz Muzeum Chleba, Szkoły i Ciekawostek w Radzionkowie oraz Skansen Górniczy „Królowa Luiza” w Zabrze. Z podróży po Śląsku przywozisz zdjęcia numer 17, 18 i 19.

Jeżeli poprawnie zostały uzupełnione mniej niż 3 zdania

Życzliwek uważa, że nie chcesz podzielić się z krasnalami swoją wiedzą, dlatego nie wyrusza z Tobą w podróż po Śląsku. Tylko krasnal Podróżnik wierzy w Twoje dobre intencje – razem zwiedzacie Rynek Główny we Wrocławiu oraz katowicki Spodek. Pamiątką z Waszej wędrówki są fotografie numer 17 i 20.

Zestawienie wyników

Jeśli udało Ci się zgromadzić od 19 do 20 fotografii

Brawo! Jesteś doświadczonym podróżnikiem. Twoja wiedza o Polsce i jej dziejach zasługuje na wyróżnienie. Informacje i umiejętności, które posiadasz, na pewno przydadzą Ci się podczas przyszłych wypraw.

Jeśli udało Ci się zgromadzić od 15 do 18 fotografii

Dobrze radzisz sobie z trudami podróży, mimo to nie udało Ci się odwiedzić kilku ciekawych miejsc. Przed następną wycieczką uzupełnij swoją wiedzę o Polsce. Każda informacja może się przydać!

Jeśli udało Ci się zgromadzić od 11 do 14 fotografii

Okazało się, że jesteś dzielnym podróżnikiem. Jednak błędy popełnione na szlaku przeszkodziły Ci w dotarciu do najbardziej interesujących miejsc w Polsce. Pracuj dalej nad swoimi umiejętnościami i poszerzaj wiedzę – do kolejnej wyprawy musisz przygotować się lepiej!

Jeśli udało Ci się zgromadzić 10 lub mniej fotografii

Niestety, nie masz tylu wiadomości o Polsce, by uniknąć licznych pomyłek podczas wędrówki. W związku z tym nie udało Ci się odwiedzić wielu wspaniałych miejsc w naszym kraju. Jednak nic straconego! Uzupełnij wiadomości i jeszcze raz wybierz się w wielką podróż po Polsce.

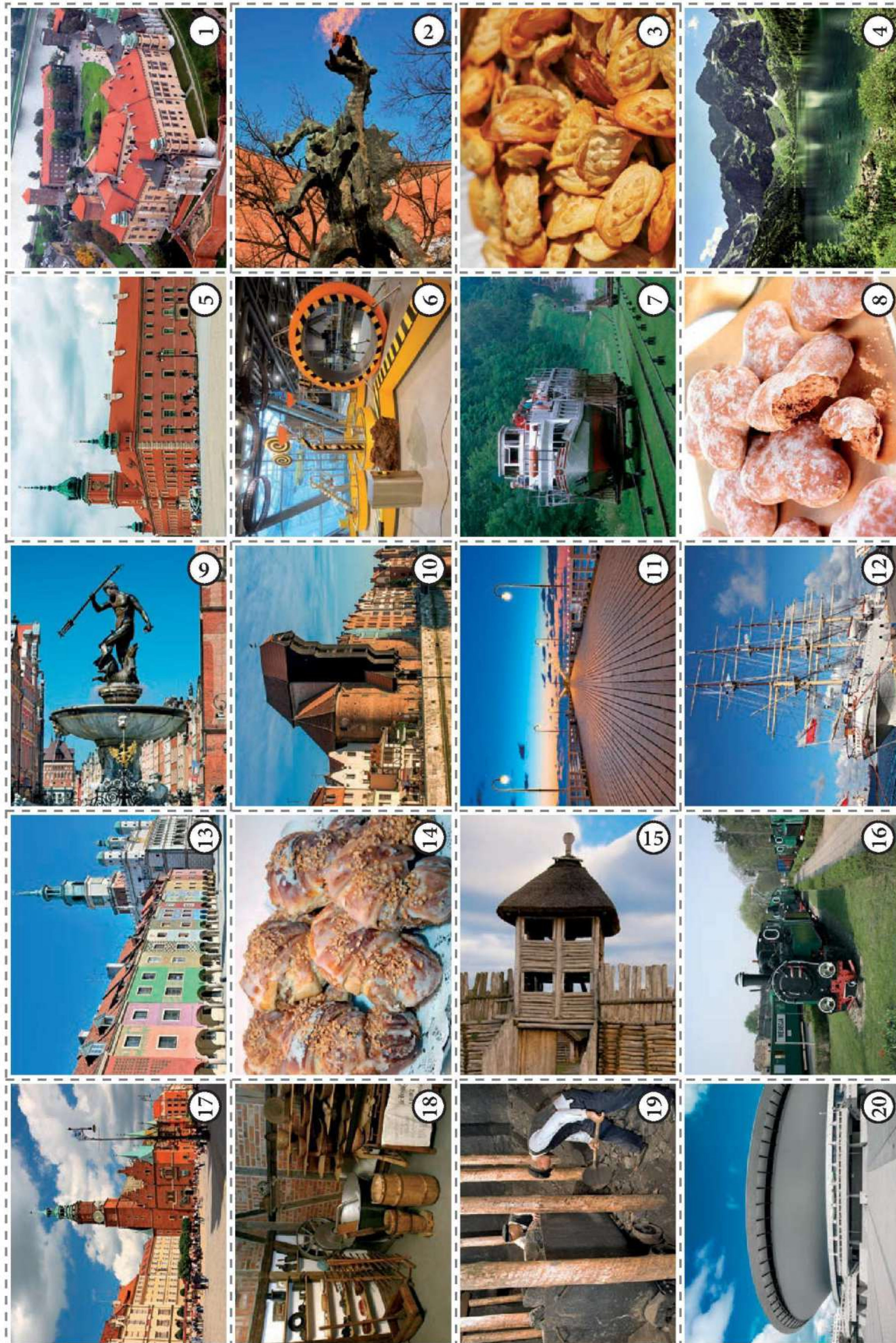

Notatki

Wykaz fragmentów tekstów źródłowych zamieszczonych w publikacji:

- s. 10 – <http://literat.ug.edu.pl/wybicki/legiony.htm>
- s. 25 – *Ibrahim ibn Jakub o państwie Mieszka I*, [w:] *Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 85–86.
- s. 29 – Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, przeł. R. Grodecki, Wrocław 2008, ks. I, 4, s. 15–16.
- s. 34 – *Wyjątki z reguły św. Benedykta z Nursji*, [w:] *Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, s. 116–117.
- s. 45 – *Przedmowa Mikołaja Kopernika do jego ksiąg, 1543 r.*, [w:] *Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 206–207.
- s. 54 – A. Zgorzelska, *Stanisław August nie tylko mecenas*, [w:] *Dzieje narodu i państwa polskiego*, t. II, z. 38, Warszawa 1996, s. 1–2.
- s. 58 – *Odezwa legionowa z 20 I 1797 r.*, [w:] *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2002, s. 22–23.
- s. 62 – *Pieśń nieśmiertelna. W dwieściecziesiątą rocznicę powstania, w osiemdziesięciolecie ustanowienia polskiego hymnu państwowego*, red. H. Kostrzewska, Poznań 2007, s. 50.
- s. 78 – A. Jachnina, *Siekiera, motyka*, [w:] film *Zakazane piosenki*, reż. L. Buczkowski, 1946.
- s. 81 – A. Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Warszawa 1999, s. 119–120.
- s. 86 – <http://www.janpawel2.pl/centrumjp2/2408--niech-zstpi- duch-twoj-i-odnowi-oblicze-ziemi-tej-ziemi>
- s. 87 – <http://www.solidarnosc.org.pl/21-postulatow>

Karty do gry historycznej – Poznaj swój kraj

**Morskie Oko
w Tatrach**

*Największe jezioro
górskie w polskich
Tatrach.*

Oscypki

*Twarde, słone sery
wyrabiane przez
górali z owczego
mleka.*

**Rzeźba Smoka
Wawelskiego**

*Pomnik legendarnego
stwora stojący przy
wejściu do Smoczej
Jamy u stóp wzgórza
wawelskiego.*

**Zamek Królewski
w Krakowie**

*Dawna siedziba
władców Polski,
wzniesiona
na wawelskim
wzgórzu.*

**Toruńskie
pierniki**

*Słynny toruński
wypiek, znany od
ponad 600 lat.*

Kanał Elbląski

*Malowniczy kanał
łączący kilka
jezior mazurskich
z Zalewem
Wiślanym.*

**Centrum Nauki
Kopernik**

*Nowoczesna placówka
umożliwiająca
zwiedzającym
samodzielne badanie
zjawisk fizycznych.*

**Zamek Królewski
w Warszawie**

*Dawna siedziba
królewska
znajdująca się przy
placu Zamkowym.*

**„Dar Pomorza”
w Gdyni**

*Słynny żaglowiec
szkolny, ma ponad
100 lat.*

Molo w Sopocie

*Najdłuższy
drewniany pomost
w Europie.*

**Żuraw
w Gdańsku**

*Zabytkowy dźwig
nad Motławą,
dawniej służył
do załadunku
i rozładunku statków.*

**Fontanna
Neptuna
w Gdańsku**

*Symbol Gdańska
liczący prawie
400 lat.*

**Muzeum Kolei
Wąskotorowej
w Wenecji
koło Żnina**

*Wyjątkowe miejsce
dla miłośników
historii techniki.*

**Osada
w Biskupinie**

*Zrekonstruowana
osada obronna
sprzed 2500 lat.*

**Rogale
marcińskie**

*Rogale wypiekane
z okazji
Dnia Świętego
Marcina.*

**Ratusz
w Poznaniu**

*Atrakcją budowli
są dwa koziołki
ukazujące się
codziennie
o godzinie 12:00.*

**Spodek
w Katowicach**

*Jedna z największych
hal widowiskowo-
sportowych w Polsce.*

**Skansen Górniczy
„Królowa Luiza”
w Zabrze**

*Zespół zabytkowych
obiektów kopalnianych
z czynną maszyną
parową.*

**Muzeum
Chleba, Szkoły
i Ciekawostek
w Radzionkowie**

*Muzeum, w którym
zwiedzający mogą
sami upiec pieczywo.*

**Rynek Główny
we Wrocławiu**

*Atrakcje rynku to
zabytkowy ratusz
i fontanna wykonana
ze szklanych płyt.*